

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії України і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему:
«Туристсько-рекреаційний потенціал Дубаї на сучасному етапі»

Допущено до захисту
«___» травня 2020 року

студента групи Т 016-16
факультету
перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Ситникова Антона Євгеновича

Завідувач кафедри
Історії України і туризму
Васильчук Володимир
Миколайович

Науковий керівник:
к.б.н., доц. Яворська Оксана
Григорівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	7
1.1. Сутність та значення туристсько-рекреаційного потенціалу	7
1.2. Підходи до класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів	13
1.3. Характеристика рекреаційного районування	16
Висновки до Розділу 1:	20
РОЗДІЛ 2: ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСРСІВ ЕМІРАТУ ДУБАЙ	22
2.1. Природно- географічні туристсько-рекреаційні ресурси Дубаї	22
2.2. Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси Емірату	29
2.3. Історико-культурні туристсько-рекреаційні ресурси Дубаю	35
Висновок до Розділу 2:	42
РОЗДІЛ 3: СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ В ЕМІРАТІ ДУБАЙ	44
3.1. Аналіз сучасного стану туристичного сектору в Еміраті Дубай	44
3.2. Проблеми та перспективи туристсько-рекреаційного потенціалу Емірату Дубай	51
Висновок до Розділу 3:	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	61
ДОДАТКИ:	69

ВСТУП

Індустрія туризму є однією з найбільш динамічно розвинених галузей світового господарства. Для цілого ряду країн туризм є джерелом значних валютних надходжень, сприяє створенню додаткових робочих місць, забезпечення зайнятості населення, розширення міжнародних контактів. Особливу динаміку розвитку цього сектору спостерігається у регіоні Близького Сходу. Однією з потужних держав, яка використовує максимальну свій ресурсний туристичний потенціал є – Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ). Ця країна складається із семи еміратів, які мають водночас подібний та відмінний туристсько-рекреаційний потенціал. Зокрема, економічною потугою ОАЕ є Емірат Дубай, який щорічно відвідують мільйони туристів.

Актуальність теми. Емірат Дубаї – відоме рекреаційне місце для іноземців та громадян ОАЕ. Дослідження туристсько-рекреаційного потенціалу різних регіонів є надзвичайно необхідне питання в розвитку сучасної туристичної науки не лише на вітчизняному рівні, а й світовому. Це дасть можливість сформулювати певні уявлення про те як влада на місцях може вдало використовуючи природні та історико-культурні рекреаційні ресурси, що проноситиме неабиякий вклад у національну економіку. Дубай – є надзвичайно розвиненим бізнес-центром з потужним потенціалом, який може слугувати гарним прикладом для багатьох у розвитку туристичного сектору. Тому дослідити як саме Емірат управляє внутрішніми ресурсами та проаналізувати основні переваги такого розташування є актуальним питанням сьогодні.

Постановка проблеми та ступінь розробленості теми. Теоретична частина дослідження значно досліджена як вітчизняними так і закордонними фахівцями у сфері туризму. Розвиток рекреаційної науки, туристсько-рекреаційний потенціал, а також рекреаційні комплекси дослідили у своїх працях українські науковці А. В. Іващенко, О. В.

Волошина. І. Л. Полчанінова, М. М. Колодна, Ю. В. Давидюк. Серед іноземних науковців, які охарактеризували принципи туризму та рекреації, а також навели класифікацію туристичних дестинацій, є Р. Гживач, М. Г. Уманська, А. А. Сафарян, Д. В. Николаенко, В. Ю. Нестеренко.

Серед вітчизняних науковців малодосліджене питання туристсько-рекреаційного потенціалу в Дубаї. В цілому ця тематика порушена в контексті більш загальних питань. Наприклад, при аналізі туристсько-рекреаційних ресурсів Південно-Західної Азії автори О. О. Бейдик, С. Ю. Сировець, А. Тагієва оцінили чинники розвитку рекреаційно-туристського вузла Емірату. У статті Н. В. Комара та Н. Слюсаревської зазначені фактори привабливості туристичного ринку Арабських країн в Арабській затоці і, зокрема, було виділено Дубай як унікальне місто серед інших в цій затоці.

Дослідження переважно складатимуть праці іноземних авторів, які проаналізували туристичну галузь в Дубаї. Так, сінгапурський вчений Дж. Гендерсон та Е. Зайдан, проаналізували історію становлення туристичної галузі в Еміраті. Розвиток інфраструктури, де особлива увага була виділена Емірату, дослідили Чжан Я Бінг та Омар Аль-Мутавейк. М. Саїд Хан, Міна Воо, Кіхан Нам проаналізували розвиток смарт-туризму в Дубаї.

Метою наукової роботи є дослідження туристсько-рекреаційного потенціалу Дубаю.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність та функції туристсько-рекреаційного потенціалу території;
- дослідити різні підходи до поділу туристсько-рекреаційних ресурсів;
- визначити природні та історико-культурні рекреаційні ресурси в рамках туристсько-рекреаційного потенціалу Емірату;
- охарактеризувати сучасний стан туристичної галузі в Дубаї;
- дослідити інфраструктуру в Дубаї та її вплив на

туристсько-рекреаційний потенціал Емірату;

– проаналізувати проблеми розвитку туристсько-рекреаційного потенціалу Емірату Дубай та зробити прогноз.

Об’єктом дослідження є туристичний сектор Емірату Дубай.

Предметом дослідження туристсько-рекреаційний потенціал Емірату Дубай.

Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань застосовувалися наступні **методи дослідження**, які були взаємодоповнюючими. Історичний метод полягає у простеженні розвитку туристичного сектору в Еміраті Дубай. Метод аналізу полягає у формуванні уявлення щодо формування та розвитку туризму в Еміраті, а також дозволяє зрозуміти суть успішності політики місцевого уряду у цій сфері. Крім того, цей метод був застосований при дослідженні природних та історико-культурних ресурсів району. Методи синтезу та узагальнення дали змогу об’єднати проаналізовану інформацію та дозволили прийти до певних висновків. Крім того, у висновках було наведено метод прогнозування, де буде визначено короткостроковий, середньо та довгостроковий прогноз розвитку туризму в Дубаї.

Інформаційна основа дослідження. У дослідженні питання туризму в Еміраті значно допомогли інформаційні портали уряду держави, а також місцевих органів, у яких гарно описується усі туристичні переваги території.

Розглянуто деякі офіційні документи ОАЕ, які зазначають позицію ОАЕ щодо подальшого розвитку туристичного сектору в Дубаї. Наприклад, в дослідженні було використано Dubai Tourism Strategy 2020 (Стратегія туризму Дубаї 2020), у якій зазначено кроки місцевої влади для розвитку туристичного сектору. Американсько-Еміратська ділова рада випустила огляд готельної індустрії, туризму та відпочинку в державі. У ньому описується відомості про розвиток цих галузей в ОАЕ, зокрема, про здобутки Емірату та його туристсько-рекреаційний потенціал.

Наприклад, у щорічному звіті Dubai Economic Report 2019, який випускається Урядом Емірату, було знайдено та проаналізовано економічну

ситуацію в державі, а також звернено увагу на туристичну частину і її вклад у розвиток економіки.

Під час роботи над дослідженням враховувались різні статистичні аналітичні центри, зокрема інформація була взята зі Statista та у виданнях статистичної служби в ОАЕ.

Ступінь вирішення проблеми в дослідженні та практичне значення одержаних результатів. Наукова праця цілковито розкриває на прикладі Емірату Дубаї значення туристсько-рекреаційного потенціалу певної території для розвитку не лише туристичної галузі, а й економіки в цілому. До того ж, серед вітчизняних авторів дане питання проаналізовано поверхнево, а це дослідження більш детально розкриває розвиток туризму на просторах Близького Сходу, які ресурси там знаходяться та як використовується. Цю аналітичну роботу можна застосовувати не лише для поглибленого вивчення туристичного вектору ОАЕ, а й взяти для поліпшення політики конкретної держави у цій сфері.

Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 78 одиниць. Загальний обсяг роботи разом зі списком використаних джерел та літератури і додатків складає 72 сторінки, у тому числі основного тексту – 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1. Сутність та значення туристсько-рекреаційного потенціалу

Найважливішою економічною особливістю туристичної галузі для будь-якої держави є те, що вона сприяє її трьом першочерговим цілям – отримання доходу, збільшення зайнятості та надходження валюти. В деяких країнах туризм відіграє рушійну силу економічного розвитку. Вплив, який ця галузь може мати на економіку, залежить від певних характеристик держави. Саме тут можна й розглянути туристсько-рекреаційний потенціал території.

Відповідно до академічного тлумачного словника української мови «потенціал» – це сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері.

А. А. Сафарян у своєму дослідженні проводить надзвичайно важливий аналіз різниці термінів «туристський ресурс» та «туристський потенціал». Він зазначив, що у туризмі під туристичними ресурсами розуміють природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, які включають об'єкти туристичного показу, а також інші об'єкти здатні задовільнити духовні потреби туристів, сприяти їх відновленню та розвитку фізичних сил. І знову ж таки погоджуючись з думкою А. В. Дроздова, автор вважає, що термін «потенціал» на відмінну від терміну ресурс» завжди передбачає сукупність характеристик, предметів та явищ, а «рекреаційний потенціал» означає оцінку потенціалу і разом з тим порівняння з потенціалом інших регіонів чи держав. Поняття «туристський потенціал» по відношенню до поняття «туристичний ресурс» виступає як більш широке, в якомусь сенсі як збірне [1].

У своїй теоретичній частині статті К. Яту та М. Булай посилаючись на інших науковців виділяють дві основні тенденції у визначенні туристичного потенціалу. В. Глеван визначає цей термін як «сукупність можливостей, які природне та соціальне середовище надає у розпорядження туристичної діяльності», згідно з С. М. Гол – це «основна умова розвитку», або за І. Мунтелем й С. Яну, – «сума об'єктивних або суб'єктивних умов», їх підхід, орієнтований на нематеріальну природу. Цей нематеріальний підхід акцентує увагу на тому, що туристичний потенціал є попереднім та передуючим визначеності, оскільки «потенціал» чи «можливість» виражають лише здатність виникнути. Існує також «матеріальний» напрямок, який М. Іленіч розглядає туристичний потенціал як «сукупність природних і людських ресурсів» [2].

І. В. Зорін зазначає, що рекреація розглядається як масив часу, в ході якого відбувається відновлення продуктивних сил людини, або як діяльність, спрямована на це відновлення. Альтернативну точку зору представляє підхід, коли рекреація розглядається як функція будь-якої діяльності, всякого часу і всякої території [3].

Т.В. Ніколаєнко визначає рекреаційний потенціал за змістом близьке до поняття туристського, а саме як сукупність природних, культурних і соціальних передумов для здійснення рекреаційної діяльності на певній території. Дуже часто під рекреаційним потенціалом розуміється наявність на території певних унікальних або, принаймні, цікавих не тільки для місцевих жителів відносно легко досяжних природних об'єктів. Хоча це не зовсім обов'язкова ознака, а тільки бажаний варіант. Рекреаційний потенціал території дуже мінливий і залежить від особливостей соціокультурного освіти, в межах якого вона розташована [4, с 36]

Запропоноване визначення Т. В. Ніколаєнко є найближче до сутності туристичного потенціалу, адже між туристичною та рекреаційною діяльністю багато спільного – для здійснення діяльності необхідна наявність об'єктивних природних, економічних і екологічних передумов, потрібно

тимчасова зміна місця перебування, види діяльності спрямовані на відновлення духовних, емоційних, фізичних сил людини. Проте, туристський потенціал дещо ширше за змістом рекреаційного, оскільки включає не тільки оздоровлення та рекреацію, а й інші види відпочинку, не завжди безпосередньо тісно взаємопов'язані з відновленням ресурсів людського організму. Туристський потенціал підкреслює приналежність різних можливостей території до здійснення туристської діяльності, рекреаційний же потенціал передбачає наявність можливостей до відновлення сил людини в процесі відпочинку. Словосполучення «туристсько-рекреаційний» є найбільш досконалим тому, що дозволяє об'єднати і рекреаційну діяльність, метою якої є задоволення потреб у відпочинку, і туризм, який включає в себе, крім задоволення потреб у відпочинку, ще й професійно-ділові цілі [5].

У статті науковця Н. В. Святохо можна віднайти посилання на одного з авторів (А. В. Дроздов), які пропонують ресурсний підхід до визначення туристсько-рекреаційного потенціалу. А. В. Дроздов у своїх працях зазначає, що туристично-рекреаційний потенціал – сукупність приурочених до даного об'єкта (території) природних і рукотворних тіл і явищ, а також умов, можливостей і засобів, придатних для формування туристського продукту і здійснення відповідних турів, екскурсій, програм [6]. До цього підходу також належать такі вчені: Н. В. Шабліна, Д. В. Ніколаєнко та В. М. Козирьов, які доповнюють вищезазначене твердження, акцентуючи увагу на важливості задоволення потреб рекреантів за допомогою таких ресурсів в туристської та рекреаційної діяльності, а також серед важливих факторів потенціалу території є інтерес не лише в місцевого населення, а й людей, які проживають поза нею. Представники природного підходу, під туристсько-рекреаційним потенціалом розуміють не тільки наявність ресурсів, які можуть бути передумовами формування туристсько-рекреаційної місцевості, скільки можливість їх ефективного використання. А.С. Шматків, О.В. Лисікова пропонують таке визначення: здатність території прийняти певну (граничну) кількість туристів

(рекреантів), при якій не відбувається порушення стану природної і екологічної рівноваги називають туристично-рекреаційним потенціалом [5].

В. Ю. Нестеренко у своїй роботі підсумовуючи різні підходи до визначення «туристсько-рекреаційного потенціалу» дає йому наступне значення – сукупність здібностей і ресурсів, як природних, так і техногенних, які формують туристсько-рекреаційний інтерес споживачів і які можуть бути використані/використовуються для забезпечення туристично-рекреаційної діяльності в цілях забезпечення потреб споживачів в рекреації і відпочинку, а також здатні приносити економічну вигоду суб'єктам туристично-рекреаційної діяльності без шкоди для природно-екологічного середовища регіону [5].

Українська дослідниця Т. В. Шелеметьєва при аналізі праці А. В. Дроздова зазначає, що учений запропонував дві компоненти для розгляду туристично-рекреаційного потенціалу. До першої належать – природні та культурні ландшафти, до іншої – засоби та умови здійснення туристично-рекреаційної діяльності. Але вона додає, що найбільш істотним є підхід Н. В. Святохо, а його думку підтверджує В. Г. Герасименко, що туристсько-рекреаційний потенціал певної території потрібно розглядати в цілому чотири компоненти – природно-ресурсна, історико-культурна, економічна та соціальна, які повинні взаємодіяти одне з одним [7].

У підручнику Н. В. Коржа та Д. І. Басюка «Управління туристичними дестинаціями» зазначають, що туристичний потенціал території – це наявність у неї можливостей до розвитку туристичної індустрії та отримання від її функціонування позитивного соціально-економічного ефекту і підвищення рівня туристичної привабливості цієї території [8]. Автори зазначили системи забезпечення та складові туристського потенціалу території. До систем належать – ресурси, кадри, фінанси, маркетинг та інновації [8]. Т. В. Шелеметьєва посилаючись на В. Г. Герасименко зазначила, що науковець дослідник включає «кадри» до соціальної компоненти, а фінанси, маркетинг та інновації – об'єднує в економічну. У

статті вона пропонує авторську схему компонентів туристично-рекреаційного потенціалу території (Рис. 1).

Рис. 1.1. Складові компоненти туристично-рекреаційного потенціалу території за Т. В. Шелеметьєвою [7, с 188]

Авторка додає коментар до рисунку, що у фундаменті туристсько-рекреаційного потенціалу знаходяться ресурси, присутність яких уже може забезпечити розвиток туристичної сфери на мінімальному рівні. З точки зору психології для людини після тяжких робочих буднів хочеться змінити оточення задля відновлення витраченої енергії.

В. Ю. Нестеренко встановив, що туристсько-рекреаційний потенціал виступає ядром взаємодії багатьох факторів, які розподілив на три блоки [5].

До першого належать фактори, які формують об'єктивні передумови здійснення туристсько-рекреаційної діяльності на певній території: природно-кліматичні особливості, екологічна ситуація, наявність

культурно-історичних об'єктів, які можуть бути цікаві рекреантам. Ця група чинників найменш підвладна втручанню, проте впливати на неї можливо, створюючи умови для збереження природних характеристик, усвідомленої екологічної.

Другий блок чинників становлять виключно створені ресурси, які і формують можливість здійснення туристсько-рекреаційної діяльності, її якість, доступність, економічну доцільність. Інфраструктурна складова включає наявність об'єктів побутового обслуговування, транспортну доступність, об'єкти громадського харчування, а також елементи туристичної сфери – турагентства, туроператори. До фінансової частини автор відносить обсяг коштів, доступних для здійснення туристсько-рекреаційної діяльності та інвестиційні можливості. Кадрові ресурси включають управлінські кадри та трудові ресурси. Освітні – представляють собою перспективні кадрові ресурси. Виробничі – представлені виробництвом і забезпеченням продукцією, на яку мають попит туристи.

Третій блок макроекономічних факторів пов'язаний з загальноекономічним становищем і політичною ситуацією. Загальноекономічне положення формує платоспроможний попит, без якого неможливий розвиток і функціонування туристично-рекреаційних територій, політична ситуація впливає на можливість відвідування певної території та безпеку перебування на ній.

Аналізуючи усі ці блоки можна простежити, що всі вони є умовними, адже мають свою силу, якщо взаємодіють одне з одним, але при відсутності хоча б одного з елементів, можна значно нашкодити привабливості території та взагалі можливості здійсненні туристичної діяльності.

Тому у підсумку важливо зазначити, що надзвичайно важливо є для місцевої владу чи центру правильно аналізувати туристсько-рекреаційний потенціал території, адже це буде запорукою ефективного використання ресурсів та гармонійного розвитку території. Також досліджений підхід

структури туристсько-рекреаційного потенціалу формується на принципі гармонізації різних чинників при обов'язковій умові – вони мають бути взаємодоповнюючими і взаємодіяти одне з одним.

1.2. Підходи до класифікації туристсько-рекреаційних ресурсів

У праці Міяльце Гйоргієвські подано визначення терміну туристичні ресурси – це туристичні привабливі явища та об'єкти в природі та суспільстві, які мають важливе значення для спонукання туристів відвідати їх. Для того, щоб явища, об'єкти та елементи стали туристичним ресурсом, вони повинні містити принаймні один привабливий атрибут, тобто мати привабливу властивість, яка дозволяє задовольнити будь-які потреби рекреантів. Привабливі властивості або ознаки туристичних ресурсів можуть бути: рекреаційними, видатними та естетичними. Ресурси через певні властивості впливають на фізіологічну функцію туристів. За ефектом привабливості туристичні ресурси поділяються на рекреаційні та культурні, тоді як за генезисом на природні та антропогенні. Туристичні ресурси залежно від привабливих об'єктів можна розділити на: складні, самостійні та взаємодоповнюючі. Туристичні ресурси, які мають або містять рекреаційні ознаки, називаються туристсько-рекреаційними. Основний і загальний поділ туристичних ресурсів застосовний як до рекреаційних, так і туристичних ресурсів; їх слід розділити за генезисом, привабливістю та привабливими властивостями, а також за географічною територією, в якій вони знаходяться [9].

Автор пропонує різний розподіл туристсько-рекреаційних ресурсів. За привабливою особливістю ці ресурси можуть бути:

- туристсько-рекреаційні ресурси виключно для відпочинку – це ті, які відповідають лише рекреаційній складовій, тобто задовольняють виключно потреби туристів (наприклад: дихання, стимулювання кровообігу, обміну речовин тощо);

- туристсько-рекреаційні ресурси з культурною приналежністю – окрім рекреаційного призначення, мають культурний компонент, тобто, незважаючи на фізіологічну потребу, вони задовольняють певні психологічні потреби туристів (наприклад: емоції, естетика, асоціація, уява тощо).

За привабливими властивостями туристсько-рекреаційні ресурси можна поділити на:

- комплексний ресурс;
- індивідуальний ресурс;
- додатковий рекреаційно-туристичний ресурс.

Комплексний ресурс має найбільший вплив і пропонує найбільше можливостей для різних видів рекреацій, різної структури туристів протягом року (наприклад: гори такий ресурс, що пропонує можливість для ряду рекреацій: піші прогулянки, гірський велосипед, скелелазіння, парапланеризм, зимові види спорту тощо).

За географічним простором туристичні ресурси можна розділити на дві основні групи: міські та сільські ресурси. Цей поділ туристсько-рекреаційних ресурсів є найпростішим, і він складається відповідно від місця їх знаходження, тому міські – це ті, що розташовані в місті чи міській місцевості, тоді як останні – це ресурси, які розташовані в сільській місцевості, тобто за межами міст.

Вітчизняні науковці А. А. Требух та О. І. Мороз у своїй статті, яка стосується оцінювання туристичного потенціалу destinations, запропонували наступний перелік основних груп туристичних ресурсів. Автори зазначають, що для характеристики перспектив destinations у першу чергу є якісна оцінка певних ресурсів, їхня унікальність, екзотичність, естетичність, що безпосередньо формує привабливість та зацікавленість у туристів, аби їх відвідати. Ці групи поділяються на підгрупи [10, с 340-341]:

- природні (геологічні, кліматичні, гідрологічні, рослинні, тваринні);
- природно-антропогенні (заповідники (природні, біосферні),

парки (зоологічні, дендрологічні), ботанічні сади);

- історико-культурні (пам'ятки історії, культури, архітектури, мистецтва, археологічні, етнографічні);

- інфраструктура (заклади, розміщення, харчування, оздоровлення, транспортні, інженерні комунікації);

- інвестиційні (визначення переліку об'єктів інвестування).

I. В. Смаль у своїй науковій праці виділяє кілька складових у структурі туристичних ресурсів: природну, соціальну-культурну (суспільну), технологічну та подієву. Перші дві формують групу «матеріально туристичні ресурси», інші – «нематеріальні».

Є. І. Богданов та інші стверджують, що туристсько-рекреаційні ресурси визначають специфіку розвитку туризму на конкретній території. Теоретично будь-який об'єкт може бути цікавий тим чи іншим туристам і здатний використовуватися для задоволення їх різноманітних цілей і тому може розглядатися в якості туристського ресурсу. Чим більшим «асортиментом» різних туристських ресурсів, придатних для туризму, має територія, тим більше вона має можливостей для залучення туристів і для збільшення тривалості перебування їх у цьому районі. Для цілей планування туристсько-рекреаційні ресурси автори запропонували згрупувати в декілька видів [11, с 20]:

- а) природно-кліматичні ресурси, що включають ландшафти, біоклімат, гідромінеральні та унікальні природні ресурси;

- б) історико-культурні ресурси, до яких відносяться пам'ятки (культурої та світської архітектури, археологічні, етнографічні та ін.), народні промисли, наукові і технічні комплекси, споруди, сучасні культурно-видовищні та розважальні установи;

- в) спеціалізована туристична і загальна інфраструктура. Спеціалізована інфраструктура включає засоби розміщення різних категорій, існуючі туристські маршрути, спеціальне туристське обладнання, транспорт, туристичні організації. До загальної інфраструктури відносять послуги

торгівлі та побутового обслуговування, дорожню мережу і транспорт, телекомунікаційні зв'язки, комунальні системи (тепло-, енерго-, водопостачання);

г) трудові ресурси, їх чисельність, статеві-віковий склад, соціальний і професійний склад, рівень освіти і зайнятості, в тому числі в первинному і вторинному секторах сфери послуг туризму.

А. А. Сафарян у своїй статті, посилаючись на М. Клавсона, вказує, що науковець поділяє ресурси від специфіки місця [1]:

- орієнтовані на споживача: гольф, теніс, відвідування зоопарків.

Типовий ресурс – тематичні парки;

- орієнтовані на ресурси: екскурсії, сафари, альпінізм, експедиції.

Типовий ресурс – унікальні історичні об'єкти, національні парки;

- проміжні: яхтинг, серфінг, польові види спорту. Типові ресурси – пустки.

Підсумовуючи, варто зазначити, що рекреаційно-туристичні ресурси є невід'ємною частиною туристичного розвитку. Туристсько-рекреаційні ресурси є одними з ключових елементів, які складають туристичні дестинації. Існують різні інтерпретації та думки, коли мова йде про їх розподіл, і різні автори пропонують різну класифікацію, або ж доповнюють одне одного. Традиційно виділяють наступні типи рекреаційних ресурсів – природні, історико-культурні, соціальні та економічні.

1.3. Характеристика рекреаційного районування

Дослідниця С. М. Голубнича зазначає, що районування може трактуватися в кількох аспектах:

- метод виявлення параметрів;
- схематичне відтворення територіальної диференціації та інтеграції географічної оболонки;
- діяльність спрямована на раціональне використання природних

ресурсів у відповідності із здійсненою територіальною диференціацією.

Мета районування – оптимізація рекреаційного освоєння територій та його завданнями є:

- забезпечення оптимального функціонування рекреаційних систем;
- координація рекреаційної сфери з іншими галузями;
- виявлення особливостей територіального поділу праці;
- створення умов для раціонального використання рекреаційних ресурсів

Згідно з такими науковцями А. С. Кускова та іншими термін рекреаційне районування – це членування території за принципом однорідності ознак, характеру рекреаційного використання. Головними ознаками рекреаційного районування є рівень рекреаційної освоєності території і структура рекреаційних функцій (лікувальної, оздоровчої, туристської, екскурсійної). Вони вважають, що при оцінюванні стану сучасного туризму і перспектив його розвитку потрібен комплексний аналіз рекреаційного використання території, що і складає основу рекреаційного районування. При цьому повинні дотримуватися загальногеографічні принципи районування [12, с 224]:

- об'єктивність – районоутворюючі ознаки відображають конкретні характеристики;
- багатоаспектність (комплексність оцінки) – обумовлена різноманітністю видів туризму, що входять в туристську галузь;
- ієрархічність – дозволяє ділити територію на зони, підзони, райони і підрайони, що знаходяться в чіткій взаємного зв'язку і підпорядкуванні;
- конструктивність – визначається чіткістю поставлених при районуванні завдань.

У рекреаційному районуванні у якості районоутворюючих ознак були обрані наступні:

- структура рекреаційних функцій залежно від переважного

використання рекреаційних ресурсів (лікувальна, туристська, спортивна і ін.);

- ступінь рекреаційної освоєності території (розвинений, середньо- і слаборозвинений район);
- ступінь відкритості району;
- перспективність освоєння.

I. Н. Красильнікова у своєму дослідженні стверджує, що для будь-яких рекреаційних районів різних рангів існують два спільні ознаки [13, с 102]:

- фактори формування територіальної рекреаційної системи (ТРС), що зумовили її місце в регіональній ієрархії;
- тип рекреаційного використання ТРС.

Територіальні одиниці, що складаються з взаємопов'язаних елементів, що сприяють їх рекреаційному освоєнню, називають в районуванні територіальними рекреаційними системами (ТРС). Функціональна типологія ТРС спирається на типологію функцій рекреаційної діяльності. Відповідно до цього можна виділити чотири основних функціональних типи територіальних рекреаційних систем [13, с 103]:

- лікувальний;
- оздоровчий;
- спортивний;
- пізнавальний.

В. Стафійчук при дослідженні питання рекреаційного районування встановив, що існує велика кількість різних підходів щодо виділення районоутворюючих ознак. Однак, головними, на його думку, є наступні [14, с 174]:

- особливість рекреаційної спеціалізації та її розвиненість;
- міра рекреаційної освоєності території;
- рекреаційні ресурси;
- географія рекреаційних потоків, їх потужність, структура і динаміка (за цією характеристикою райони поділяють на відкриті

(приїжджих рекреантів більше ніж 51 %) та закриті);

- наявність рекреаційного вузла;
- перспективність розвитку, яка визначається безпечністю, багатством рекреаційних ресурсів, рівнем розвитку інфраструктури, популярністю району на вітчизняному і зарубіжних туристичних ринків.

В. Горун у статті наголошує, що рекреаційне районування є комплексним та виділяє його основні аспекти: фізико-географічний (поділ районів залежить від висотної поясності та широтної зональності, клімату, медико-біологічних ознак); історичний (аналіз територіальної організації рекреаційного господарства і прогнозу його розвитку), соціальний, економічний (залежить від економічного розвитку території), екологічний (залежить від умов для раціонального використання рекреаційних ресурсів) [15].

М. М. Покогодна визначає такі принципи рекреаційного районування [16, с 168-169]:

- генетичний: таксономічні одиниці районування розподіляються на підставі історичного аналізу рекреаційного господарства й прогнозу його розвитку;
- соціально-економічному: головна мета – задоволення рекреаційних потреб людей, вірне використання ресурсів, підвищення результативності територіального поділу праці, зниження розходів на виробництво туристських послуг;
- єдності рекреаційно-туристського районування з економічним або адміністративно-територіальним устроєм: застосування поданого принципу іноді підлягає критиці, адже при застосуванні порушуються принципи географічності, оскільки адміністративні кордони зазвичай роз'єднують цілісні в природному та історичному відношенні території, а також і обернено, поєднують мало схожі між собою території).

Ю. Ю. Швець зазначає, що різним типам туристичної діяльності існують співмірні рекреаційні простори, що представляють собою частину

соціального простору, який об'єднує сукупність взаємопов'язаних між собою природних і соціально-економічних умов, які використовуються для рекреації». Розмір і склад внутрішньої організації рекреаційного простору має ієрархічну структуру [17, с 72]:

- 5-й ранг – туристична зона (сотні тисяч, десятки тисяч км²);
- 4-й ранг – туристичний район (сотні тисяч, десятки тисяч км²);
- 3-й ранг – туристичний підрайон (тисячі, сотні км²);
- 2-й ранг – туристичний мікрорайон (сотні км², тисячі га);
- 1-й ранг – туристичний пункт (десятки, сотні га).

До основних факторів, що впливає на рекреаційну оцінку території, відносять: тривалість сприятливих температурних умов, наявність морського узбережжя, характер рельєфу, наявність лісів, річок, озер і водосховищ, забезпеченість транспортними магістралями. До додаткових факторів, відносять: наявність виходів підземних вод, характеристика пляжів, екскурсійні об'єкти природного і антропогенного характеру.

Таким чином, рекреаційне районування є важливим методичним прийомом виявлення відмінностей між територіями по забезпеченості рекреаційними ресурсами, станом інфраструктури, особливостей формування рекреаційних потреб. Рекреаційне районування дозволяє глибоко зрозуміти туризм як об'єкт вивчення.

Висновки до Розділу 1:

Отже, при розгляді теоретичної частини дослідження ми отримали необхідну інформацію, щоб правильно та доцільно досліджувати практичну. Було надано основну характеристику туристсько-рекреаційного потенціалу території. На сучасному етапі актуальним і водночас проблемним питанням залишаються питання дослідження структури і змісту туристсько-рекреаційного потенціалу, адже ці чинники є запорукою ефективного використання ресурсів та гармонійного розвитку території. Найкращим варіантом щодо визначення складових туристсько-рекреаційного потенціалу є запропонований дослідницею Т. В. Шелеметьєвою – ресурсна,

соціальна та економічна компоненти, які у свою чергу поділяються на свої елементи. У науковому аналізі потенціалу Дубаю пропонується розглядати підхід до розподілу компонентів Н. В. Святохо – природно-ресурсний, історико-культурний, економічний та соціальний.

Крім того, було досліджено різні підходи до туристсько-рекреаційних ресурсів. Вони є надзвичайно важливими у визначенні потужності потенціалу певної території. Зважаючи на величезний вплив рекреаційно-туристичних ресурсів на туристів, туристичні рухи, туристичні витрати і особливо на туристичну пропозицію, а отже, відповідно й розвитку туризму, надзвичайно важливо звернути на них увагу, аналізуючи та оцінюючи ресурсний потенціал певного району. За типологією рекреаційно-туристичних ресурсів багато. У роботі буде розглянуто туристсько-рекреаційні ресурси Дубаї наступним чином – природно-географічні, природно-антропогенні та суспільно-історичні туристсько-рекреаційні ресурси.

Не менш важливою частиною був аналіз характеристик рекреаційного районування території. Встановлено, що територію можна поділити за певними ознаками, ресурсами та економічним складником. Це надасть можливість віднайти туристичний центр та інші райони, які мають різні або подібні ознаки.

РОЗДІЛ 2: ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСРСІВ ЕМІРАТУ ДУБАЙ

2.1. Природно- географічні туристсько-рекреаційні ресурси Дубаї

Туристична галузь відіграє значну роль в економіці багатьох держав світу, сприяє збільшенню ВВП, а також зайнятості населення. Країни використовують різні способи, щоб залучити іноземців відвідати їх, зокрема, це стосується внутрішніх ресурсів. Природні рекреаційно-туристичні ресурси створені природою і вони як такі існують у географічних просторах, незалежних від туристичного попиту та потреби. Вони визнаються рекреаційно-туристичними ресурсами шляхом використання туристів для задоволення їхніх рекреаційних потреб. (Приклад: гірські райони не залежать від потреб і бажання людей, але в той момент, коли ними користуються туристи, вони стають природно-рекреаційними туристичними ресурсами) [18, с 56]. Варто зазначити, що на ці ресурси може впливати антропогенний чинник, щоб збільшити можливість особою отримати більш задоволення.

Об'єднані Арабські Емірати – держава федеративного типу, яка утворилась унаслідок об'єднання семи еміратів: Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Фуджейра, Рас-ель-Хайма, Шарджа, Умм-Ель-Кувейн. Кожен Емірат має свої природно-рекреаційні ресурси, які є доступні кожному туристу для фізичного та духовного відпочинку. У дослідженні ми розглядатимемо виключно Емірат Дубай.

Емірат розташований у Арабській затоці, на Північно-Східній частині ОАЕ. Дубай – другий за величиною емірат з площею 4114 км², хоча раніше займав 3900 км², але у зв'язку з меліорації земель морського дна територія розширилась [19]. Він має кордон з Еміратами – Абу-Дабі, Аджман, Шарджа

та Рас-ель-Хайма, а також з державою Оман.

Хоча саме місто рівне, топографія у внутрішній частині складається з дюн і передгірських гори Хаджар. Піднявшись на вершину 2000 м, хребет Хаджар відокремлює Дубай від Аравійської затоки [20, с 293].

Місцезнаходження Дубаю відрізняється від інших південних регіонів Об'єднаних Арабських Еміратів. Це пояснюється тим, що більша частина ландшафтів Емірату зайнята піщаною пустелею Руб-ель-Халі, хоча в більшості південних районів держави ОАЕ домінують гравійні пустелі. Пісок у своєму складі має дрібні мушлі та корали, а за якістю є чистим та білим. На Сході Емірату переважно рівнини, вкриті тонким шаром солі, яку ще називають сабха. Ці рівнини простягаються з півночі на південь рядами дюн. Чим далі на схід дюни стають більші за розмірами та мають червоний відтінок у зв'язку з великим вмістом оксиду заліза.

До того ж, крім міста та пустелі, особливому розташуванню Емірату сприяють гори Хаджар, краєвидом яких можна насолодитись на території ексклаву Хатта, який належить Дубаю. У Еміраті немає ні природних річок, ні оазисів на відмінну від його сусідів, але на цій території знаходяться декілька гірських ущелин і водних джерел, які зосереджені у Західній частині гір Хаджар. Піщані дюни охоплюють переважно південну частину Емірат, і в кінцевому підсумку переходять в пустелю відому як Порожня Четверть. Його сейсмічність характеризується стабільністю – сейсмічна лінія розлому, яка найближче розташовується до Емірату – розлом Загрос, що знаходиться за 200 км від території Об'єднаних Арабських Еміратів і не має сильного впливу на Дубай. Науковці також засвідчують, що можливість цунамі в цьому регіоні малоймовірна, адже Арабська затока не достатньо глибока, щоб там могли утворитися величезні хвилі [21].

Варто зазначити, що в гірській частині Дубаї можна знайти озера гірського походження. Хатта Рок – невеликі гірські озера, розташовані в горах Хаджар, майже біля самого кордону між Об'єднаними Арабськими Еміратами та Оманом. Це мальовниче місце користується популярністю як

серед місцевих жителів, так і у туристів. Вода в них чиста, прохолодна і чудово освіжає після тропічної спеки. У Хатта Рок безліч водоспадів, невеликих загат і вузьких кам'яних каньйонів, в яких дуже приємно плавати. І все це – на тлі величних гір і красивих пейзажів. І хоча на пляжах Хатта Рок відсутній будь-який сервіс, ці озера все одно користуються чималим успіхом. Це найпопулярніше місце для пікніків в околицях Дубая [22].

В Дубаї спекотний пустельний клімат. В Еміраті два сезони – літо та зима. Літо в Дубаї починається приблизно в останній тиждень квітня і закінчується близько першого тижня жовтня. Цей період характеризується жаркою погодою, теплими вітрами та високою вологістю. Через близькість міста до моря, температури там влітку м'якша порівняно з іншими містами Арабської затоки, такими як Ель-Кувейт та Ер-Ріяд. Однак в ці місяці в Еміраті підвищена вологість, що робить погоду неприємною. Опадів у літні місяці мало, а вітри забезпечують часті піщані бурі. Температури в середньому піднімаються вище 38°C вдень і падають до приблизно 27°C вночі (див у Таблицю 2.1) [23]. Зима в Дубаї починається приблизно в останній тиждень жовтня і триває до початку квітня. Зимовий сезон має найприємнішу погоду, що робить його ідеальним для активного відпочинку. Більшість опадів йдуть саме в цей період. Сильні грози не є рідкістю для міста в цей період, це супроводжується сильним північно-західним вітром і нижчими температурами. Середній денний максимум в зимовий сезон становить близько 22°C, нічна температура повітря до 16°C. В загальному за рік кількість опадів сягає 94 мм [24].

Більшість щорічних опадів Дубаю відбувається в період з грудня по березень, однак температури залишаються теплими, і незважаючи на очікувані опади, він вважається найбільш комфортним з чудовими кліматичними умовами в році. Лютий – найвологіший місяць в Дубаї, в середньому 35 мм опадів, а період з червня по жовтень вважається найсухішим, тому у Таблиці 2.1 було зазначено 0 мм, тобто якщо вони випадали, то їх кількість несуттєва.

Варто відзначити, що погода та клімат Дубая змінюються в залежності від регіону до регіону, при цьому температура та вологість відрізняються між береговою лінією та пустелею. Взимку температури на береговій лінії тепліші, тоді як у Арабській пустелі набагато прохолодніше.

Як показує Таблиця 2.1, у травні та червні день найдовший із середнім показником 11 години. За рік в середньому сонячне світло присутнє 9,5 годин.

Таблиця: 2.1. Температура, кількість опадів, тривалість дня в Еміраті Дубай (середній показник за кожен місяць за 2019 рік) [23]

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень
Денна температура	24°	25°	28°	32°	37°	39°	41°	40°	39°
Нічна температура	14°	15°	17°	20°	24°	26°	29°	29°	26°
Температура води	22°	21°	23°	25°	27°	30°	31°	32°	31°
Опади	11 мм	36 мм	22 мм	8 мм	1 мм	0	0	0	0
Дощові дні	1	2	1	1	0	0	0	0	0
Тривалість дня	8	8	8	10	11	11	10	10	11

Крім того, до територіального складу Емірату належить ексклав Хатта, який належить Емірату Дубай та знаходиться близько в 134 км на схід від міста Дубай біля кордону з Султанатом Оман. Розташування цієї території відрізняється від особливостей решти Емірату Дубай, адже розташовується в передгір'ї гори Хаджар. Відповідно таке місцезнаходження впливає і на кліматичні особливості. У порівнянні Хатта має м'який клімат. У той час, коли в Дубаї спекотно і волого, а пустеля палка та суха, ексклав ж пропонує протягом більшої частини року м'яку та суху погоду. На зважаючи на те, що улітку в регіоні занадто спекотно, а температура піднімається до 32°C або вище, навіть тоді вологість має тенденцію залишатися помірною. Протягом більшої частини року денна температура коливається в межах від 21°C до 30°C [24].

Бухта Дубай Крік – природний вхід морської води Арабської затоки, розташований в самому серці Дубаю і має довжину 14 кілометрів та ширину

від 100 до 500 метрів, що проходить на південний схід і закінчується у заповіднику дикої природи Рас-Аль-Хор. Цей природні витвір мистецтва занесено до Світової спадщини ЮНЕСКО. Вона розділяє місто на дві частини: Бур Дубай та Дейра, і відіграє велику роль в економічному розвитку регіону. Перше зафіксоване посилення щодо Дубаю датується 1587 роком, коли венеціанський купець перлин Гасперо Бальбі відвідав цей район і написав про стан галузі видобутку перлин у цьому регіоні. Однак найдавніший відомий опис Дубай Крік знайдено у доповіді 1822 року офіцера англійського королівського флоту. У 1955 році підготовлено план розвитку цієї бухти: план передбачав поглибити мілководні ділянки, будівництво хвилерізів та перетворення пляжу на набережну, придатну для завантаження та вивантаження вантажу. Крік вперше було поглиблено у 1961 році, щоб дозволити суднам із протяжністю 2,1 м проходити крізь нього у будь-який час [25].

Незважаючи на вражаючий ріст Сучасного Дубаю на десятки кілометрів уздовж морського берега, ця природна знахідка залишається «серцем» міста. У міру розширення населення Дубая з'явилися три окремі житлові райони: Дейра, який був головним комерційним районом, Бур Дубай, і Сіндагха, тонка смуга землі, що відокремлювала бухту від моря. Останній став головним житловим районом та місцем проживання міських правителів. Хор Дубай та його прилеглі історичні околиці становлять видатний і загально цінний сайт, де природні, архітектурні та культурні компоненти створюють неповторний міський ландшафт, де впливи та взаємодії людини з усього регіону Перської затоки змішуються в цілісний і живий ансамбль, зберігаючи як відчутні, так і нематеріальні цінності спадщини [26].

Природне середовище Дубая можна розподілити на три різновиди екосистем: пустельна, гірська й прибережна разом з морською.

Флора у Еміраті Дубай є надзвичайно різноманітною та має такі види рослин, які характерні такому розташуванню з відповідними кліматичними

умовами. Зокрема, у Дубаї ціниться мангрові ліси. Така рослина допомагає у процесі очищення повітря, поглинаючи величезні кількості вуглекислого газу. Деревний покрив також виступає як корм для перелітних птахів. Крім того, коріння мангрових дерев також зв'язують пісок і запобігають ерозії берегів від хвильової активності. Мангрові ліси поглинають у п'ять разів більше вуглекислого газу, ніж інші породи дерев [27].

До того ж, не лише в Еміраті Дубай, а взагалі у державі ОАЕ найважливішою рослиною для місцевого населення з точки зору життєдіяльності, безсумнівно, є фінікова пальма, вирощування якої в ОАЕ має багаторічну традицію. Окрім смачних плодів, її листя також використовують для різних домашніх речей, а також як корм для домашніх тварин. Насіння пресують для пальмової олії, а стовбури використовують для будівництва будинків.

Також до представників флори цього регіону відносять – дюнна трава, яблуко Содома, пустельний сквош, чагарники, сальвадора персидська. Пустельні гіацинти ростуть на сабхах на схід від міста, в той час як дерева акацій та гафа ростуть на рівнинах поблизу гір Західного Хаджару. Імпортні дерева, такі як евкаліпти, ростуть у природних парках Дубая.

Хоча по-людськи ви будете вражені кількістю яскраво забарвлених рослин разом із деякими травами, які ви побачите в самому місті уздовж доріг, місцями, але особливо на великих дорожніх розв'язках – вони насолоду на око. Ви також знайдете безліч різнокольорових рослин у міських парках, на території великих готелів та у віллах. Коли вони садять ці дисплеї, перше, що потрібно зайти, це система зрошення води, яка є великою, де б ви не знайшли газон або клумбу.

Інші порожні наземні простори в місті просто піщані і часто використовуються для неофіційної стоянки автомобілів.

Дубай знаходиться на міграційному шляху між Європою, Азією та Африкою, і понад 400 видів птахів летять через емірат весною та восени, включаючи більші, фламінго, чорнокрилі ходулі, сірі чаплі, великі чаплі,

рифові чаплі та , якщо вам пощастить, яскраво-кольорові лелеки жовтого кольору [27].

При дослідженні флори та фауни Емірату Дубай варто відділяти пустельну місцевість від гірської. До основних тварин пустелі, які проживають на території пустельної місцевості є: соколи, верблюди, арабські орікси, газелі, арабські леопарди, арабські зайці, шипохвости, джек, каракал, пустельна лисиця, їжаки. . Дубай перетинають велика кількість міграційних шляхів багатьох тварин, отже, він стає сезонним будинком для мігруючих птахів, таких як фламінго, африканського клювача та східних рифних чапель. Повзучі істоти, такі як чорні та австралійські вдови, є частиною місцевої фауни [28].

Соколярство є популярною справою для корінних мешканців Емірату Дубай. Бедуїни використовували їх для полювання замість рушниць. Соколи – швидкі, потужні та спритні. Цього птаха зловити не легко, не кажучи про те як її тренувати. Однак одомашнювали цих тварин повільно, але ефективно. Незабаром соколи стали незамінним мисливським інструментом для лову птахів, зайців та іншої здобичі. Ще один важливий факт, що ЮНЕСКО офіційно визнала соколярство живою культурною спадщиною. Для тих, хто любить спостерігати за птахами, у цій місцевості можна помітити понад 400 різних видів птахів [29].

Верблюд – найважливіша тварина для бедуїнів. Його називали «кораблем пустелі». Але перш за все він був джерелом їжі для діти. Верблюже молоко має велику кількість поживних речовин. Вони використовували його для виготовлення йогурту або масла. М'ясо верблюдів високо цінувалося і його в основному вживали під час урочистостей, наприклад, весілля, де його подавали як делікатес. Навіть його шерсть використовувалася для виготовлення наметів, килимів та одягу. Існує два види верблюдів: дромедарій (арабський верблюд) і бактрійський (азіатський верблюд). Арабський верблюд, мабуть, більш популярний. Багато бедуїнських сімей досі мають цих тварин, які забезпечують їх молоком та

м'ясом під час урочистостей. Шкіру використовують для виготовлення взуття, сумки, контейнерів для води тощо. Вони є скрізь, або дикі, які бродять пустелею серед дюн, або на спеціальних фермах, і якщо турист матимете змогу їх відвідати, він матиме шанс спробувати свіже верблюже молоко. На фермі також можна побачити розпорядок дня верблюдів, їхні звички та поспостерігати за їх цікавим настроєм настрій [30].

У морських водах Дубая проживає понад 300 різних видів риб. У водну фауну входять краби, медузи та скати. Улюблена риба – це хаммур, яка є основним морепродуктом для місцевих жителів. Інші поширені тварини з морського життя включають медуз, крабів, дельфінів і черепах. Типовий морський спосіб життя біля узбережжя Дубая включає тропічну рибу, медуз, коралів, дюгон (він же морська корова), дельфінів, китів та акул, але ці акули не несуть загрози для туристів. У цьому районі також можна зустріти різні види черепах, включаючи черепаху Бісса та Зелену черепаху, які занесені до видів, що перебувають під загрозою зникнення [27].

Отже, Емірат Дубаї має вигідне географічне положення, зі сприятливим кліматом, а також цікавими об'єктами, які створила сама природа. Будь-який турист може познайомитись з різними видами пейзажів, розпочинаючи від бухти Дубай Крік, який ділить на частини, продовжуючи пустельними ландшафтами та закінчуючи гірською місцевістю у ексклаві Хатта. До того ж, надзвичайно різноманітна флора та фауна, яка притаманна пустельному клімату.

2.2. Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси Емірату

Як зазначалось у теоретичній частині дослідження, до природно-антропогенних туристсько-рекреаційні ресурсів належать заповідники (природні, біосферні), парки (зоологічні, дендрологічні), ботанічні сади.

Заповідник Рас-аль-Хор одна з небагатьох міських заповідних територій, виявлених у посушливій зоні. Розташовується у центральній частині Емірату, та займає 6,2 км². Тут проживає 450 видів тварин та 47 видів рослин. Він слугує як притулок для перелітних птахів. Взимку кількість птахів може сягати до 25 тисяч зі 180-ти різних видів. Варто зазначити, що фламінго – головна визначна «пам'ятка» для відвідувачів, але у святилищі також розміщуються великі популяції крижней, гостриків, чирків, кулики та кондори. Заповідник дикої природи Рас-Аль-Хор відіграє важливу роль у поширенні обізнаності про навколишнє середовище та охорону за допомогою своїх освітніх програм для шкіл, університетів, державних та приватних організацій та загальної громадськості.

Заповідник створено в 1985 році і офіційно оголошений захищеною територією 1 березня 1998 року. У грудні 2003 року Шейх Моххамед ібн Рашид Аль Мактум, правитель Дубаю, прийняв закон № 11 2003 року про створення заповідних територій в Еміраті Дубай, що забезпечує їх повний захист від муніципалітету Дубай. У 2007 році згідно з Рамсарською конвенцією, заповідник дикої природи Рас-Аль-Хор є всесвітньо визнаним водно-болотним угіддям міжнародного значення [31].

Водно-болотні угіддя є одними з найпродуктивніших середовищ у світі. Вони є кишені біологічного різноманіття, які забезпечують воду та первинну продуктивність, від яких залежать незліченні види рослин та тварин для виживання. Водно-болотні угіддя, такі як Заповідник дикої природи Рас-аль Хор, підтримують захист багатьох видів птахів, плазунів, земноводних, риб та безхребетних. Водно-болотні угіддя також захищають береги від постійних хвильових ударів та повеней, поглинають забруднення, зберігають вуглець, очищують воду та надають широкий спектр інших екосистемних послуг[31].

У жовтні 2018 року до списку заповідник водно-болотних угідь Джебель Алі в Еміраті Дубай занесено до «Списку водно-болотних угідь міжнародного значення» передбаченого Рамсарською конвенцією від 1971

року та яка набула чинності у 1975 році, що робить його другим в Еміраті та восьмим захищеним водно-болотним угіддям в державі [32]. Він займає 20 км². Тут проживають понад 500 видів флори та фауни, більшість з яких рідкісна або навіть зникаюча. Цей природний заповідник є домом для 124 видів птахів та 147 видів риб, включаючи – плямистого летючого ската, групера, арабську килимову акулу, китову акулу. Є також черепахи, включаючи зелену черепаху і зникаючу черепаху. Море містить понад 30 видів коралів, а ссавці включають дельфіна та дюгоня [33].

Курорт «The Al Maha Desert Resort & Spa» було створено у 1999 році разом з заповідником розміром 27 км² для захисту пустельної фауни та флори. Керівники курорту розпочали великий екологічний аудит навколишніх територій. Дослідники мали завдання вивчити поточні та потенційні загрози зникаючим видам пустельних жителів, а також довгострокову якість досвіду пустельного туризму в Дубаї. Керівництво Аль-Махи подало урядові пропозиції щодо формування національного парку. Була створена спеціальна Рада, яка створила детальний статут, а також були вжиті усі необхідні регуляторні заходи для фізичного створення заповідника. Авіакомпанія Emirates уклала п'ятирічну спонсорську угоду на суму понад 14 мільйонів доларів США. Уряд Дубаю виділив додаткові кошти в розмірі 7 мільйонів доларів США для створення початкової інфраструктури та полегшення стартових робіт. У 2003 році було створено Природний заповідник «Дубайська пустеля» (англійською – The Dubai Desert Conservation Reserve (DDCR)). Загальна площа складає 225 км², що складає 4,7% від загальної площі суші Емірату. У 2017 році підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо співпраці в галузі екологічних досліджень між Паризько-Сорбонським університетом в Абу-Дабі та Університетом Малаги [34].

Заповідник є постійно захищеною територією, що забезпечує майбутнє пустельних середовищ і біорізноманіття регіону, що управляється відповідно до здорових наукових екологічних принципів, спрямованих на захист

природних ресурсів та збереження оригінальних пустельних ландшафтів. Відповідно до міжнародної природоохоронної практики, заповідник поділяється на чотири зони, кожна з встановленим планом використання, від повної зони відчуження, яку можуть відвідувати дослідники лише пішки, до обмеженої зони доступу транспортних засобів для сафарі-груп та екскурсій.

У першій зоні не допускається жодне втручання людини, крім вступу для досліджень та спостережень. Вона запобігає непотрібному втручанню у місця розмноження та місця, які підтримують повторний ріст рослин. У другій зоні втручання людини обмежується інфраструктурою, яка підтримує програми для дикої природи та середовищ існування, такі як пункти водопостачання та станції додаткового харчування. У третій зоні є три райони, відведені для низького розвитку впливу на навколишнє середовище. Кількість відвідувачів встановлюється на рівні 0,5 км² на відвідувача за добу. У цих районах дозволено лише гостям курорту. Четверта – складається з чотирьох районів, відведених для рекреаційних екскурсій пустелею. Лише затверджені в Дубаї оператори для сафарі з кваліфікованими та зареєстрованими гідами можуть проводити екскурсії їздити на спеціальних автомобілях по дюнах та організовувати невеликі табори для вечери. Ці екскурсії відбуваються у встановленому режимі [35].

Серед рослин популярними є такі види дерев –, фінікові пальми, гафи, самурське дерево, акація аравійська; чагарники – пустельний гіацинт, сафрафі, айрда, кущовий хвощ, гурман та інші; трава – білий осот, ханга, фагонія, захар. До тварин належить – пустельна лисиця, каракал, їжаки, пустельні зайці, змії (аравійська рогата гадюка, афро-азійська піщана змія), ящірки, гекони. Також присутні різні отруйні види скорпіонів, павуків та комах [36].

Природний гірський заповідник Хатта є домом для найбільшої популяції зникаючого арабського тара в ОАЕ. Гори забезпечують притулок багатьом видам рідкісної фауни та флори, розташованих поблизу двох гребель. Протягом певного періоду часу було знайдено десятки видів тварин

абсолютно нових для науки [37]. Саме у цьому регіоні поширений екотуризм. У 2019 році Природній гірський заповідник Хатта було занесено до «Списку водно-болотних угідь міжнародного значення», який став третім у Еміраті та дев'ятим в ОАЕ. Він підтримує 19% усіх видів рослин, зафіксованих у країні, 79% метеликів, 27% птахів, 44% ссавців та 30% рептилій та земноводних. Деякі з них знаходяться під загрозою зникнення у всьому світі, такі як зникаючий арабський леопард, арабський тар та єгипетський гриф. Ділянка є однією з небагатьох гірських хребтів, де розташовані місця розмноження водних птахів, риб та земноводних [38].

Ще одне чудове місце, яке милуватиме око природою Еміратів – Зелена планета (The Green Planet). Тут можна відчутти довгий вертикальний повністю занурений вічнозелений ліс в Дубаї. Понад 3000 видів тварин, рослин та птахів вважають це місце своїм домом. Це місце можна сказати, є першою спробою створення лісу такого типу в країнах Близького Сходу. Флору та фауну можна знайти в широкому асортименті. Найцікавіше, що слід шукати тут – це найдовше в світі дерево, створене людиною. Зафіксована висота дерева – 35 метрів [39].

Ще одним природним дивом створене за участі людини – є Дубайський акваріум та зоопарк підводних тварин. Місцезнаходження – у Дубай Молл, який є найбільшим торговельно-розважальним центром на Близькому Сході. Основний акваріум має такі виміри: 51 метр в довжину, 20 метрів в ширину і 11 метрів у висоту. Об'єм акваріуму 10 мільйонів літрів у якому проживає більше ніж 33 тисячі морських тварин. Тут проживає найбільша популяція тигрових піщаних акул в світі. Розташований на другому поверсі над акваріумом, підводний зоопарк проведе туриста через три екологічні зони: Тропічний ліс, Скелястий берег та Живий океан. Слідкуйте за цими водними істотами підводного зоопарку: видри, піранья, пінгвіни Хамбольта, африканські крокодили-карлики, левиця, гігантські павукові краби, морські коні, садові вугри, стрільці, арапаїма, водяні щури, цихлові, та багато інших дивовижних водних тварин в 40 індивідуальних водних акваріумів [40].

Дельфінарій у Дубаї – перший критий дельфінарій із кондиціонером на Близькому Сході, що забезпечує проживання дельфінам та тюленям. Це місце пропонує публіці спостерігати та спілкуватися з цими тваринами за допомогою прямих шоу та фотосесій. Розташований в районі Бур Дубай поблизу Дитячого міста. Дельфінарій працює з 21 травня 2008 року, його спонсорує та підтримує уряд Дубаю. Взаємодія з такими дружніми ссавцями як дельфіни, вважається, буде мотивувати молоде покоління захищати морське життя та навколишнє середовище. Дельфінарій Дубаї – це сучасний морський об'єкт площею 5000 м², що має близько 1250 сидячих місць. У комплексі дельфінарію також передбачені групові та дитячі заходи, дні народження для дітей, шкільні виїзні поїздки, групові заходи, батут, плавання з дельфінами, дзеркальний лабіринт, пташине шоу, ресторан, міні-5D & 7D кінотеатр [41].

Дивосад в Еміраті Дубай (Dubai Miracle Garden) – найбільший сад не лише на Близькому Сході, але й у світі. Він охоплює близько 72 тис. м², що робить його найбільшим світовим квітковим садом. Він є рідним домом майже 50 мільйонам квіток та понад 1000 квіткових тем Крім того, в середньому кожен його квадратний метр має 13 квітів, що є найвищим показником для будь-якого саду. Працює з жовтня по квітень, улітку його зачиняють, що пов'язано через високу температуру повітря [42]. На сьогоднішній день Дивосад має 3 рекорди Гіннеса. У 2013 році; він оголошений найбільшим вертикальним садом у світі. Квіткове споруда у формі літака Airbus A380 зарахована в Книгу рекордів Гіннеса як найбільша квіткова структура в світі. Також було побудовано квіткову стіну довжиною 800 м та висотою 3 м. У 2018 році Дубайський сад встановив новий рекорд – зібрано гігантську квіткову скульптуру Міккі Мауса, висота якої 18 метрів, а вага – 35 тон, адже на виготовлення витрачено 100 000 квітів та рослин [43].

На території Дивосаду (Miracle Garden) в Дубаї знаходиться дивовижний Сад метеликів (Butterfly Garden), де мешкає понад 15 000 видів крилатих красунь. Під дев'ятьма куполами загальною площею 2600 м² для

комах створена ідеальне середовище проживання. В саду Butterfly Garden ви не тільки прослідкуйте за літаючими метеликами, а й побачите, як в процесі перетворення гусениці виходить надзвичайний метелик. Тут можна побачити тисячі різнокольорових метеликів з усього світу і дізнатися про них багато цікавого [44].

Ботанічний сад Raffles розташований поруч з торговим центром Wafi, в готелі Raffles, який, безумовно, поверне вас до єгипетського періоду. Його розроблено на основі чотирьох найважливіших людських життєвих земних ресурсів – Земля, Вода, Вогонь та Вітер. Земля являє собою флору із сумішшю кольорів вогненно-малиновий, яскраво-червоний та соковитий, які відображають відтінки червоного кольору та створюють образ Вогню, бамбук, виткі верби та болота зображують Вітер, низькорослі рослини, чагарники, маленькі зелені рослини – все це репрезентує Земляний сад, а Вода домінує у парку у вигляді фонтанів та малих водойм, які є притулком для водних рослин. Тут можна знайти тисячі рослин, зокрема, понад 600 водних, багато кущів і дрібних рослин, тисячі плазунів, понад 1500 рослин бамбука, включаючи всі його види [45].

Тому прослідковуючи за природно-антропогенними туристсько-рекреаційними ресурсами ОАЕ можна помітити як уряд Емірату інвестує величезні кошти для створення заповідних зон, крім того, просуває їх, щоб вони набули світового значення. До того ж створюється різні ботанічні сади, які займають перші місця у світі та б'ють світові рекорди. До того ж туристи можуть відвідати Дубайський акваріум та зоопарки.

2.3. Історико-культурні туристсько-рекреаційні ресурси Дубаю

Культура та туризм – нерозлучні близнюки. Культура – ідеальний інструмент для поглиблення та зміцнення діалогу між людьми. Культурний туризм вимагає створення культурних просторів та приділяє більше уваги культурним та цивілізованим особливостям, які відрізняють країну від інших

глобальних конкурентів у сфері туризму. Досвід показує, що туристам в основному цікаво відвідувати місця, які мають архітектурні та культурні орієнтири, а також соціальні та культурні аспекти людства. Культура в ОАЕ включає дві форми: перша – це переконання, традиції, знання, соціальна практика та взаємодія людини. У той час як друга форма являє собою специфічні дотичні засоби спадщини, такі як ремесла, архітектура художня діяльність, виставки та інше [46].

Район Аль Бастакія є відновленим старим історичним районом в місті Дубай з великою кількістю вузьких вуличок і декількома десятками старих будинків, зведених на початку ХХ століття іранськими торговцями. Саме вони вважаються візитною карткою цього місця. Район розташований між набережною бухти Дубай Крик, вулицею Мусалла і музеєм форту Аль-Фахіді, місце визнано древнім культурним та історичним центром. Його відвідування дозволяє туристам зануритися в минуле і ознайомитися з життям країни до початку економічного дива пов'язаного з «нафтовим бумом». Колоритний район Бур Дубая отримав своє іменування від назви рідних місць іранських емігрантів, свого часу він дивом уцілів під час забудови міста. У будинках Бастакії можна зустріти величезну кількість різних крамниць, картинних галерей, музеїв і ресторанів, за частиною стародавніх стін розташовується зручне сучасне житло, тут же знаходяться традиційні вітряні башти, що ставляться над будинком і ловлять вітер, а потім направляють його вниз, в кімнати. Приїжджі цінують місце за старовинну архітектуру будівель, прикрашених деревом і гіпсом та зведених в традиційному арабському стилі, а прогулянка по шумним дворах і лабіринту звивистих алей запам'ятається туристам надовго. Родзинкою старовинного кварталу є яскравий контраст між духом минулого і сучасністю – відразу за стародавніми будинками і вузькими вуличками можна побачити суперсучасні хмарочоси міста, що підносяться на задньому плані [47].

Форт Аль-Фахіді розташований у районі Аль-Фахіді, Бур Дубай. Побудовано близько 1787 року правлячою сім'єю Дубая і вважається

найстарішою спорудою Емірату. Загальна площа складає 4000 м². Його сторожові вежі використовувались для оборони, а охоронці стежили за входом до головного міста. Він був відреставрований у 1971 році як музей, і на сьогодні продовжує діяти як національний музей. Відвідання дубайського музею «Форт Аль-Фахіді» пропонує можливість ознайомитись з історією Дубая та створює враження, що сучасний розвиток, модернізм та відмінність Дубая – це лише продовження подорожі унікальної та визначної цивілізації, яка почерпнула щось нове від різних культур, а також приклад міцного зв'язку з арабізмом та ісламом. Порівняння між старим та сучасним Дубаєм, які розділені роками, показують великі, безперервні зусилля, що призвели Дубай до сучасного стану прогресу та новаторства. Це також закріплює впевненість, що все, що сьогодні стало Дубаєм, ґрунтується на глибоко вкоріненій цивілізації [48].

Ще одним відомим музеєм, який знаходиться у цьому районі – Музей монет відкритий у 2004 році та складається з двох поверхів і побудований з коралів, каменю, штукатурки, деревини шандалу, листя та стовбурів пальм, а також тикового дерева. Відвідувачі музею зможуть подивитись на монети різних історичних епох. Він обладнаний спеціальними вітринами та збільшувальними екранами для кожної монети, а також сенсорними екранами з електронними списками, що містять детальну інформацію про кожну монету щодо її форми, розміру, металу, способу та дати карбування, написаних слів на ній. Відвідання Музею монет представляє рідкісну можливість побачити понад 470 рідкісних монет, що датуються різними історичними епохами. Також це місце надає можливість ознайомитись з тісним зв'язком між грошовою системою Британської імперії, Індії та країнами регіону до їх набуття незалежності та формування федерації [47].

Також у цьому районі знаходиться такі музеї: Музей Al Shindagha (туристи можуть познайомитися з повсякденним життям корінних жителів: від традиційних ринків до автентичних кафе), Музей Etihad (це музей в Дубаї, який збирає, зберігає і відображає спадщину Об'єднаних Арабських

Еміратів в областях соціальної, політичної, культурної, наукової і військової історії), Музей Наїф (стара фортеця, що служила колись головним відділенням поліції і в'язницею, побудована в 1939 році практично повністю з глини), Музей поета Аль Окалі (будинок побудовано 1923 року та належав поету Аль Окалі. Він вважається одним із відомих поетів та видатних світил Емірату Дубай, писавши красномовну та набатейську поезію. Будинок складається з двох поверхів, в яких кімнати розміщені навколо внутрішнього подвір'я та побудовані з коралів, каменю, штукатурки, шандалу, тикового дерева. Тут можна віднайти речі, які належали автору, його роботи, листування і т.д.).

Крім того, у районі Аль Бастакія варто відвідати галерею MaJis. Арабською слово «majlis» означає «місце зустрічі» або «спільність поглядів». Галерея MaJis заснована в 1989 році і зараз повністю відображає свою назву – тут зустрічаються художники і любителі мистецтва, щоб обговорити спільні захоплення. Сьогодні, на додаток до постійної колекції, в яку входить безліч експонатів – від картин і кераміки до роботи по склу та фотографії, гостям галереї MaJis пропонується можливість попрацювати пліч-о-пліч зі знаменитими художниками, які створюють тут свої твори з різних матеріалів [49].

Велика Мечеть в Дубаї (The Grand Mosque) – мечеть в районі Бур Дубай. Спочатку вона побудована у 1900 році, потім її було знесено і зведено в 1960 році, та теперішній стан характерний після реконструкції у 1998 році. Зараз ця будівля може вмістити до 1200 віруючих. Важливим елементом споруди є найвищий мінарет міста, який сягає 70 метрів. У ньому 45 малих куполів та дев'ять великих куполів [50].

Будинок Шейха Саїда Аль-Мактума – історична будівля у районі Аль Шиганда. Його побудовано у 1896 році, а пізніше перетворено на музей, який вміщує величезну кількість історичних речей такі як – фотографії, монети, документи, які представляють історію міста. Це була резиденція колишнього володаря Емірату Шейха Саїда Аль-Мактума. Цей будинок розташований на

узбережжі бухти Дубай Крік. У цьому районі закладені основи сучасного міста Дубай [51].

Зона археологічних розкопок в районі Джумейри, розташована між дорогами на Джумейру і Аль-Васлуй, є однією з найбільш значущих археологічних територій в ОАЕ. Незважаючи на невелику кількість збережених будівель, відвідавши це місце, ви зможете перенестися в давню епоху Аббасидів, яка датується IX-XI століттями, коли тут зупинялися каравани в пошуках відпочинку на шляху між Іраком і Оманом. Археологи знайшли це місце лише в 1969 році. Знайдені артефакти вражають красою, тут є все – від кераміки і монет до інструментів і багатьох інших цікавих речей. Вся колекція археологічних знахідок представлена в Музеї Дубая.

Вежу Бурдж-Нахар (Burj Nahar), розташована біля бухти Дубай Крік на східних околицях Дейри,. Старовинна сторожова вежа, побудована в 1870 році, є одним з найбільш відомих історичних об'єктів Дубая. Вежа з рожевого пісковика – один з двох уцілілих елементів серії внутрішніх оборонних споруд, які захищали древній Дубай від набігів ворожих племен з пустелі. Непроступна вежа, оточена невеликим садом з пальмовими деревами, була повністю відреставрована в 1992 році. Кругла вежа не має ні дверей, ні вікон в нижній частині – тільки отвори на верхньому рівні, що робить її ідеальним фортом для захисту міста [52].

У ексклаві Емірату Дубаю Хатта також є надзвичайна важлива історична та культурна пам'ятка – Історико-етнографічне село Хатта (Hatta Heritage Village). Це реконструкція традиційного гірського селища XVI століття і є найстарішою в регіоні. Чудові будиночки і мечеті, зроблені цілком з пальмових дерев, глини, очерету і каменів. А в самому центрі стоїть мальовнича сторожова вежа і форт Хатта, що підносяться над селом в оточенні мальовничих гір Хаджар [53].

Дубайський Будинок Спадщини (Dubai Heritage House) – побудований у 1890 році та реставрований у 1994 році. Будинок спадщини – це багатий будинок купців перлів. Відвідувачам пропонується традиційну еміратську

закуску, наприклад, нут та чай. Будинок складається з двох поверхів. Тут можна побачити majlis (площа в будинку, призначена для прийому гостей), а також основну вітальню, що дає зрозуміти, яким було повсякденне життя у місті [54].

Історію та культуру творять не лише пам'ятки минулого, а й сучасного. У Дубаї є величезна кількість галерей, музеїв, будівель сучасного модерністського стилю, які варто також згадати.

Однією з особливостей сучасного Дубаю є Хмарочос Бурдж Халіфа. Ця будівля є найвищою у світі та рахується шедевром інженерного мистецтва. Її висота сягає 828 метрів та Хмарочос має унікальні технічні характеристики, красу та оригінальність, що відрізняє її від типових будівель. Вежа являє собою стрижень, оточений трьома головними сегментами. Прообразом абстрактної конструкції послужила квітка гіменокаліс. Якщо дивитися на будівлю зверху, то його форма нагадує цибулинний купол – елемент, який, хоч і в менших розмірах, традиційно використовується в багатьох ісламських спорудах. У Бурдж Халіфа є два оглядові майданчики. Перша називається At the Top, вона розташована на 124 і 125 поверхах. Друга, розташована на 148 поверсі на висоті 555 метрів, може похвалитися статусом найвищої в світі [55].

Кожного березня Art Dubai віщує мистецький сезон в еміраті протягом трьох днів на курорті Madinat Jumeirah. Створений в 2006 році, він став однією з найбільш глобалізованих мистецьких ярмарок у світі. Він відображає унікальні якості міста, в якому він має місце: майбутнє, амбітне міжнародне та культурне життя. Візит у Art Dubai призводить до зміни розуміння того, куди рухається світ мистецтва у 21 столітті, і як мистецтво розширює можливості цих перетворень [56].

Дубайська опера – це місце мистецтва у Дубаї. Розташована будівля в центрі Дубая. Це чудовий центр культури і сяюча перлина оперного мистецтва. Дубайська опера пристрасно виконує свою роль творчого серця міста, створюючи та переймаючи найкрасивіший, найактивніший та

захоплюючий досвід мистецтва з Дубаю та світу. Вишуканий дизайн будівлі, створений компанією Atkins за керівництва архітектора Януса Ростокера, дає виняткову здатність перебувати у трьох станах – з театру в концертний зал, і в «багатоквартирний будинок», перетворюючись на банкетне приміщення або навіть велику залу. Ця безперебійна гнучкість дозволяє Дубайській опері приймати широкий спектр вистав та подій, включаючи театр, оперу, балет, оркестри, концерти, покази мод, розваги на живо, конференції, галереї та художні виставки [57].

На стиль одягу впливають ісламські тексти, що проповідують скромність і консервативність, і, таким чином, чоловіки і жінки носять одяг, що покриває більшу частину тіла. Абая, довгий чорний плаття, який покриває все тіло, окрім ніг, рук та обличчя, – традиційне вбрання жінок в Арабських Еміратах. Бурка, верхній одяг, одягнений на щоденне вбрання, також використовується жінками для покриття всього тіла та обличчя, коли вони виходять на публіку, щоб запобігти опроміненню шкіри. Кандура – це довгий і нещільно прилягаючий одяг, звичайно білого кольору, який носять чоловіки в Арабських Еміратах і, як правило, в поєднанні з гутрою, хусткою, яку можна зав'язати в різних стилях. Довжина Кандури часто використовується для визначення статусу людини, так що чим довше халат, тим багатіша людина. Крім того, у таких містах, як Дубай, деякі люди, особливо юнаки та експати, надають перевагу одягу західного стилю, таких як джинси та футболку [58].

Традиційним танцем в ОАЕ – є Аяла. «Танець з палицею» в супроводі барабанів виконують два ряди танцюристів, розташованих один навпроти одного. Танцюристи стоять пліч-о-пліч, знаменуючи єдність і співпрацю племінних народів. Танець спочатку символізував насування загрози. Вважалося, що барабани і крики захищають і наповнюють плем'я войовничим духом. За традицією танець прославляє перемогу над ворогами. В ОАЕ Аяла виконується по урочистих випадках: під час свят, державних церемоній та весіль [59].

Отже, культура та історія Емірату є надзвичайно далекою, східною і цікавою, які кардинально відрізняються від західного світу. Для туриста це є пізнання нової цивілізації та мистецтва. До того ж, на сьогодні Дубай вкладає чималі кошти у розвиток сучасного мистецтва, наприклад, будуючи будинки у стилі модернізму, щоб вразити людей багатством ідей.

Висновок до Розділу 2:

Підсумовуючи вище сказане можна зробити висновок, що Емірат Дубай, є надзвичайно привабливим місцем для туристів, адже має потужні природно-рекреаційні та історично-культурні ресурси. Перші впливають із географічного розташування та природних утворень на території держави, які мають здатність милувати людське око та духовно розслабити людину. Крім того, туризм дозволяє поєднувати відпочинок із знаннями про життя, побут, історію, культуру, традиції, звичаї власної та інших цивілізацій. Історичний та культурний туризм посідає одне з провідних місць серед основних видів туризму. Цікаві маршрути, різноманітні сюжети екскурсій розширюють кругозір, розвивають інтелект, формують естетичний смак та допомагають краще усвідомити реальну картину світу.

Яскраво видно, що природній потенціал держави дозволяє створювати рекреаційні місця для туристів. Держава має мальовничі ландшафти різних стилів: на одній території знаходяться пустеля та піщані дюни, які захоплюють любителів автоспорту, а також тих, хто любить спостерігати за тваринним світом, зокрема, верблюдами, на яких можна покататись верхи та спробувати їх молоко. У цій місцевості присутні рослини, які цінуються в арабському місці. Вони тут зберігають життя завдяки підземним водам. До того ж на території є піщані пляжі та чудове тепле море, які також приваблюють туристів, які хочуть позасмагати та поплавати чи зайнятись дайвінгом. Крім того, до території Емірату належить ексклав Хатта, який знаходиться у горах Хаджар. Тобто Емірат має три види екосистеми: прибережна та морська, пустельна, гірська. Варто зазначити, що у Дубаї величезна кількість природних та біосферних парків, ботанічних садів та

зоопарків. Більшість з них встановили світові рекорди (Дивосад), а троє національних природних заповідників входять до «Списку водно-болотних угідь міжнародного значення» передбаченого Рамсарською конвенцією від 1971 року.

Історико-культурний потенціал дозволяє дізнатись про традиції та звичаї Емірату. Найбільше пам'яток знаходяться біля бухти Дубай Кріку, яка належить до світової спадщини ЮНЕСКО. Саме біля нього знаходяться більшість історичних районів, у яких є багато історичних музеїв, будинків та галерей. Крім того, в Дубаї багато цікавих будівель сучасного типу. Прикладом може бути хмарочос Бурдж Халіф висотою у 828 метрів. Місцевий одяг, їжа та танці здивують іноземців, адже вони кардинально відрізняються від традиційних речей західного світу.

РОЗДІЛ 3: СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ В ЕМІРАТІ ДУБАЙ

3.1. Аналіз сучасного стану туристичного сектору в Еміраті Дубай

Як велике місто-емірат в Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ), Дубай широко визнаний одним з провідних туристичних привабливих місць не лише в регіоні Близького Сходу, але й у світі. Крім нафти та газу, ОАЕ отримує величезні доходи від туристичної галузі в Дубаї. Швидка модернізація та вестернізація як основний підхід до розвитку туризму зробили Дубай на вершині світової карти туризму. Маючи амбіції стати найбільшим відвідуваним туристичним місцем у всьому світі, Дубай, держава з невеликими територіями та достатніми природними та культурними ресурсами туризму, витрачає мільярди доларів на будівництво міста сучасного типу.

Сорок років тому ОАЕ були найменш розвиненими серед інших держав світу. Традиційні суспільні структури в ОАЕ склалися з сімейного лідерства, обмеженої співпраці із західним суспільством або навіть більшістю товариств Близького Сходу, а економіка містила кочовий характер. На сучасному етапі яскраво видно, що ці реалії змінені. З середини 1980-х років туристичний сектор Дубая переживає швидке зростання, а ніж будь-який інший сектор цієї країни, відповідно, Дубай став одним з найбільш швидко зростаючих туристичних напрямків у світі.

ОАЕ протягом своєї незалежності користувалась енергетичними ресурсами, а саме – нафта та газ, що фактично й на сьогодні мають значний вплив на ВВП. Але з часом правителі зрозуміли, що сучасний світ повний несподіванок і вірним кроком стане диверсифікація економіки, тобто не

орієнтуватись та розвивати виключно на один сектор, а спробувати змінити розвантажити це навантаження шляхом вдосконалення інших. Саме Дубай є надзвичайно потужним прикладом ефективного застосування своїх стратегій щодо диверсифікації економіки. Крім, нафти та газу, в Еміраті надзвичайно розвивається туристична галузь.

Для аналізу впливу туристичного сектору на економічний розвиток Емірату та держави ОАЕ в цілому, пропонуємо розглядати дані зазначені у щорічному економічному звіті Dubai Economic Report 2019, де зазначена інформація до 2018 року включно. Сучасніші дані буде знайдено на інших інформаційних ресурсах.

Незважаючи на складні глобальні економічні умови, економіка Дубая продовжувала зростати у 2018 році, коли реальний ВВП збільшився до 398,1 млрд. дирхам (національна валюта ОАЕ), що демонструє збільшення на 1,9%, але й водночас сповільнення від 3,1%, досягнутого в 2017 році (Див. у Додаток А) [60, с 28]. Уповільнення може бути пов'язане із поєднанням зовнішніх факторів, такі як торговельні суперечки між Китаєм та США, економічна нестабільність серед держав-сусідів. Дубай також є дуже відкритою економікою, загальна вартість зовнішньої торгівлі експорту та імпорту в 2018 році досягла 1,3 трлн. АРД, зменшившись лише на 0,2 відсотка порівняно з попереднім роком, незважаючи на сповільнення темпів зростання торгівлі у світовій економіці.

Туризм є важливим економічним сектором економіки Дубая. У національних облікових записах Дубаю туризм визначається таким чином, щоб він включав готельний та ресторанний бізнес. У 2018 році ця діяльність принесла 20,1 мільярда дирхам, що становить 5,1 % ВВП порівняно з 3,5% у 2009 році, показавши, що сектор зростає швидше, ніж реальний ВВП Дубаї за той же самий проміжок часу [60, с 143].

У Додатку Б. 1 можна віднайти дані щодо кількості відвідувачів у мільйонах осіб до Емірату Дубай у період 2010 – 2018 роки [61]. Яскраво видно, що ця кількість щорічно зростає. На 2018 рік це число склало 15,94

мільйони туристів. У Додатку Б.2 це видно у відсотковому відношенні. 2014 рік став рекордним для Дубаю, адже в порівнянні з попереднім 2013 роком, ця кількість збільшилась на 20 %. На 2018 рік кількість відвідувачів збільшилось лише на 0,8%. За більш сучасними даними на 2019 рік кількість відвідувачів Дубаю склала 16,73 мільйонів осіб [62]. І якщо підрахувати у %-му співвідношенні, то в порівняно з попереднім роком кількість відвідувачів збільшилась на 4,8%, що демонструє позитивно тенденцію.

Згідно з даними Дубайського статистичного центру основні відвідувачі на 2019 рік стали іноземці з таких держав: Індія – 1,97 мільйона, Королівство Саудівська Аравія (КСА) – 1,565 мільйона, Великобританія – 1,2 мільйона, Оман – 1,030 мільйона, Китай – 989 тисяч, Росія – 728 тисяч, США – 667 тисяч, Німеччина – 560 тисяч, Пакистан – 501 тисяча, Філіппіни – 477 тисяч, Франція – 382 тисячі [63]. Дані оприлюднені в Департаменті маркетингу туризму та торгівлі Дубая (Dubai Tourism), свідчать про те, що Дубай вже п'ятий рік поспіль займає четверте місце найпопулярнішого міста у світі за індексом глобальних місць MasterCard 2019 (після Бангкока, Лондона та Парижа) [64].

Euromonitor International у своїй публікації оприлюднила рейтинг «Найпопулярніших міст світу по відвідуванню у 2019 році». У минулому році Дубай посів сьоме місце після Гонконгу, Бангкоку, Лондону, Макао, Сінгапуру, Парижу.

Більше того, у цьому секторі працювало 211841 працівник або 7,6% від загальної робочої сили в Еміраті у 2018 році. Туризм також відіграє важливу опосередковану роль у суміжних секторів, таких як – авіація та аеропорти, наземний та морський транспорт, будівництво. Уряд Дубаю успішно зосередився на туризмі і перетворив Емірат на бізнес-центр для регіону, важливе місце для дозвілля та розваг і має на меті розвивати бізнес-туризм та медичний туризм [60, с 143].

Зручна інфраструктура є наріжним каменем економічного розвитку країни. На початку 1970-х років уряд поставив значення інфраструктури на

важливе місце в галузі інвестицій. Величезні суми грошей вкладались для будівництва належної інфраструктури. Також були створені сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій у цю галузь.

У 2018 році інвестиційні витрати, пов'язані з Ехро 2020, та потреба у протидії сповільненню економіки, спричинено падінням зовнішнього попиту, призвели до того, що уряд прийняв позицію експансіональної фіскальної політики. Збільшено державні інвестиційні витрати на інфраструктуру, пов'язані з потребами Ехро2020, загальна вартість інвестицій яких оцінюється в 25 мільярдів дирхам, а також розширенню маршруту дубайського метро до вартості проекту 10,6 млрд. дирхам [60, с 38].

Сектор транспорту та зберігання в Дубаї має особливе значення поза його позицією як одного з основних економічних секторів Емірата з точки зору його внеску у ВВП. Це впливає з його взаємозв'язків з іншими галузями економіки, особливо торгівлею та туризмом. Якість транспортної інфраструктури Емірата є визначальним фактором міжнародної конкурентоспроможності Дубая та припливу іноземних інвестицій. Інвестування в транспортну інфраструктуру є економічним пріоритетом як для уряду Дубаю, так і для Об'єднаних Арабських Еміратів.

Що стосується повітряного транспорту, то Міжнародний Аеропорт Дубая є найбільшим на Близькому Сході і продовжує розширюватися. Індустрія обслуговування аеропортів в Дубаї стала ще однією важливою галуззю [65]. На ранній стадії уряд ОАЕ усвідомив важливість авіаційного сектора для загального майбутнього сталого розвитку країни, будівництва міжнародних аеропортів, створення провідних міжнародних авіаційних компаній та вкладення мільярдів в інфраструктуру. Міжнародний аеропорт Дубая зараз лідирує в глобальному масштабі за кількістю міжнародних подорожуючих,.

У процесі розвитку Дубаю не можна нехтувати роллю міжнародного аеропорту, який фактично з'єднує світ. За останні 10 років швидке зростання авіабудівної галузі Дубая призвело до швидкого економічного зростання

емірату, що сприяє процвітанню та розвитку таких галузей: туризм, логістику, фінансові та інші професійні послуги [65, с 98-99]. Зі статистичних даних можна простежити, що послугами аеропорту в еміраті Дубай користуються величезна кількість людей. Зокрема, на 2018 рік кількість мандрівників, яка проїжджала через це місце становила 89,15 мільйонів пасажирів, а на 2019 – 86,4 мільйона пасажирів, що на 3,1% менше ніж попереднього періоду. Це пояснюється через зниження числа пасажирів у зв'язку з рядом проблем – п'ятиденне закриття південної злітно-посадкової смуги аеропорту з метою її оновлення, глобальною кон'юнктурою ринку, а також світове падіння попиту через катастрофічні події на Boeing 737 MAX.

Потяги зустрічаються лише в Дубаї, а Дубайський метрополітен обслуговується двома лініями. Червона лінія проходить уздовж узбережжя, з'єднуючи внутрішнє місто з кількома визначними пам'ятками, включаючи аеропорт. Зелена лінія проходить через центр міста. Протягом наступних кількох років фіолетові та сині лінії ще більше розширять систему. В ОАЕ немає звичайного залізничного транспорту. Дубайський метро був відкритий у 2009 році; розділи Абу-Дабі та Шарджа знаходяться на стадії планування. Etihad Rail, з іншого боку, надаватиме вантажні та пасажирські послуги в ОАЕ. Однак наразі надаються лише вантажні послуги. Метро та його бездоганні станції – це технологічне диво. Це третє за величиною повністю автоматизоване водійське метро у світі після Сінгапуру та Ванкувера. Мережа метро охоплює 46 миль і 49 станцій і має дві лінії: червону та зелену. Третя лінія повинна запрацювати у цьому році [66].

Порти ОАЕ є одними з найнавантаженишими в регіоні Арабської затоки та на Близькому Сході. Мільйони тонн вантажів і тисячі пасажирів використовують їх для транзиту або як бізнес-туристичної мандрівки. Серед найбільших – Порт Заед (в Абу-Дабі) та Порт Джабаль-Алі (в Дубаї). Побудований в 1976-1979 роках Порт Джабаль-Алі є найбільшим з портів, побудованих людиною. Порт Джабаль-Алі – це шлюз, який дозволяє торгувати по всьому регіону та за його межами. Він є життєво важливою

ланкою глобальної торговельної мережі, що з'єднує східний та західний ринки з Північною Африкою, Близьким Сходом та Південною Азією. Порт вже 24 роки поспіль визнаний «Кращим морським портом на Близькому Сході» [67].

Уряд Дубая досяг успіху в секторі туризму, забезпечуючи необхідну інфраструктуру та заохочуючи інвестиції в індустрію гостинності. У 2018 році було відкрито 34 нові готелі, збільшивши загальну кількість готелів в Дубаї до 519 у всіх категоріях, що на 7,0% більше, ніж у попередньому році. Кількість житлових будинків досягла 197 у порівняно з 196 у 2017 році. У 2019 році кількість готелів зросла до 544, що на 4,6% більше, ніж у 2018. За даними Дубайського статистичного центру у 2019 році житлових будинків залишилось стільки ж як і у попередньому періоді [68].

Чистий вплив змін пропозиції в готелях та готельних апартаментах у 2018 році збільшив кількість усіх наявних номерів майже на 8% до 115, 97 тисяч. Кількість номерів у готелях збільшилася на 10,0 відсотка приблизно з 83 тисяч до 91 тисячі, тоді як кількість номерів в готельних апартаментах незначно зросла на 0,7% до майже 25 тисяч. Збільшення номерів безпосередньо відповідає амбітному плану, оголошеному Департаментом туризму та комерційного маркетингу, який має на меті загальну мати 160 000 номерів до відкриття виставки Expo 2020 [60, с 149]. У 2019 році кількість готельних кімнат становила 100744 кімнат, що на 9,5 % більше у порівняно з 2018; готельних апартаментів стало 25376, що на 1,9 % більше ніж за попередній період [68].

Категорія розкішних готелів переважає в готельному секторі Дубая зі збільшенням пропозиції семи 5-зіркових та десяти 4-зіркових нових готелів, які відкриваються у 2018 році. З розвитком Дубая як сімейного міста та просування сімейного туризму, Дубай також докладаеть більших зусиль для збільшення кількості чотиризіркових готелів, а не для збільшення кількості п'ятизіркових готелів, оскільки попит на бюджетні готелі постійно зростає. Класифікація готелів за категоріями, виходячи із загальної кількості наявних

номерів, розподілялася наступним чином: 42% у п'ятизіркові; 33% чотиризіркові та 25% у категорії від одного до трьох зірок.

У рамках підготовки до проведення Експо-2020 уряд Дубаю виділив загальний бюджет в розмірі 33 мільярдів дирхам, з яких 23 – (70 відсотків) буде інвестовано в інфраструктурні проекти. Одним з найважливіших будівельних проектів для Експо 2020 є будівництво унікального комплексу для виставки та розвитку міста Дубай Південь (Dubai South) (область, де буде проводитися цей захід), створення нового економічного та культурного центру в Дубаї. Уряд Дубаю також будує мости, залізничні мережі та нові дороги на півдні Дубая, розширює автомагістралі та підключає до цього району комунальні та водопровідні та електричні мережі. До того ж Уряд будує нову лінію метро на 15 кілометрів до місця експозиції та новий аеропорт, який буде найбільшим у світі. Дубай очікує 25 мільйонів відвідувачів, в середньому 300 000 відвідувачів в день. Все це сприятиме зміцненню будівельного сектору в найближчі роки.

Дубай має розвинену інфраструктуру охорони здоров'я, як це показано за показниками медичних послуг, і вона прогресивно зростає з точки зору щільності лікарів і медсестер та співвідношення лікарняних ліжок до кількості населення. Наприклад, у 2013 році цей показник становив 3 лікарі на 1000 мешканців Дубаю, тоді як показник становив 2,86 в державах-членів ОЕСР. З іншого боку, Дубай страждає від дефіциту професійних можливостей у деяких медичних дисциплінах, таких як онкологія та професійна медицина. В Дубаї є шість державних лікарень, чотири з яких – місцеві лікарні, а дві інші регулюються федеральним урядом. Існує 35 лікарень приватного сектору, які регулюються управлінням охорони здоров'я Дубая, і чотири лікарні приватного сектору, регульовані медичним комплексом в Дубаї [60, с 164].

Правитель Дубаю, Шейх Мохаммед ібн Рашид аль-Мактум, він і віце-президент й прем'єр-міністр ОАЕ, підписав Закон про державний бюджет на 2019 рік, а на інфраструктуру виділено 2,5 мільярда доларів із

загальних витрат у 20 мільярдів доларів. У заяві, опублікованій на WAM, уряд Дубаю зазначив, що: «Незважаючи на завершення деяких інфраструктурних проектів, пов'язаних з Експо 2020, бюджет на інфраструктурні проекти у 2019 ці складатиме 2,5 мільярди доларів, що задовольняє необхідність розвитку та модернізації інфраструктури Дубаю» [69].

Тому при аналізі сучасного стану туристичного сектору були враховані різні сучасні показники, які демонструють, що уряд Емірату інвестує в туристичний сектор чималу частину грошей. Крім рекреаційних ресурсів зазначених у Розділі 2, значний вплив має розвиток інфраструктури у Еміраті. До того ж у 2019 році було інвестовано чимало коштів у сектор інфраструктури у розмірі 2,5 млрд доларів. Належний стан має індустрія гостинності, яка щороку збільшує кількість готелів та кімнат, де туристи можуть відпочивати. Варто зазначити, що на сьогоднішній день, Дубай входить в десятку серед усіх міст світу по відвідуваності.

3.2. Проблеми та перспективи туристсько-рекреаційного потенціалу Емірату Дубай

У дослідженні питань попередніх розділів на перший погляд може скластись погляд, що Дубай – економічно потужний Емірат, який шляхом диверсифікації економіки, зосередив увагу на секторі туризму, крім того, має чимало як природних так і історико-культурних рекреаційних ресурсів, які залучають туристів. Уряд також інвестує величезні кошти у розвиток туризму, інфраструктури, готельної індустрії, які між собою взаємопов'язані, що ще більше робить його привабливим.

Але не зважаючи на позитивні тенденції у Еміраті існують і негативні. Особливо це стосується довкілля. Причини проблем розглянемо далі.

Мабуть, головна проблема всіх міст, збудованих посеред пустелі – постійний брак прісної води. У зв'язку з невеликою кількістю щорічних

опадів єдиним джерелом прісної води залишається Арабська затока, хоча ж вода в там – солоня. Існує ціла система опріснення. У міській водопровід і фонтани доставляється вже чиста вода, яку сміливо можна вживати навіть для пиття. Щодня у ОАЕ виробляється близько 4 тис. Пляшок прісної води на добу і якщо раніше це дозволяло створити стратегічний резерв, то щорічний приріст населення за рахунок найманої робочої сили призвів до того, що таких запасів вистачить не більше, ніж на 4 дні. Уряд розпорядився відкривати нові опріснювальні станції, робота яких має свої недоліки. Щодня вони виділяють величезну кількість вуглекислого газу, який викидається в атмосферу. Ще один продукт діяльності станцій – мул, що скидається потім в море і заподіює шкоду морській екосистемі. Але найголовнішою проблемою залишається підвищення солоності вод Арабської затоки. Справа в тому, що в затоку скидаються необроблені стоки. Через це за останні 30 років рівень солоності виріс з 30 частин на мільйон до 47. Екологи стверджують, що якщо так буде тривати і далі, то Перську затоку очікує катастрофа. Багато представників фауни і морські форми життя катастрофічно постраждають [70].

Керівництво Дубая, прислухавшись до порад екологів, провело ряд реформ, щоб мінімізувати проблему запасів прісної води [70]:

- відмовилося від субсидування ціни на воду, в зв'язку з чим, кількість її споживання населенням знизилася;
- ініціювало публічну компанію, щоб пояснити населенню, наскільки важливо берегти водні запаси країни;
- проводить фестивалі, виставки та інші акції на підтримку екологічного середовища ОАЕ;
- контролюють якість ґрунтових вод;
- видало законопроект, згідно з яким всі галявини і клумби повинні поливатися «частково брудною» водою;
- будує величезне водосховище, в якому будуть зберігатися місячні запаси води для всієї країни.

У червні 2014 року Шейх Мохаммед ібн Рашид Аль Мактум (правитель Емірату Дубай) запустив ініціативу ОАЕ «Водна допомога» щодо забезпечення чистою водою приблизно п'яти мільйонів людей у всьому світі. 3 лютого 2015 року Шейх видав Закон №3 від 2015 року, який започатковує в ОАЕ Фонд Водної допомоги як некомерційну організацію. Фонд є частиною Дубайського управління електроенергії та води. Він має на меті сприяти позиції ОАЕ в усьому світі та брати участь в ініціативах та гуманітарній допомозі для покращення умов життя бідних та постраждалих громад у різних країнах, а також сприяти досягненню сталого розвитку для всього людства, підтримуючи різні громади та забезпечувати їх чистою водою [71].

Дубай планує отримати нову каналізацію глибокої тунельної каналізації вартістю 12,5 мільярдів дирхам протягом найближчих п'яти років, щоб замінити більше 121 каналізаційних насосних станцій. Нова система глибоких тунелів використовує гравітацію для збору стічних вод. Крім того, затверджено проект щодо розширення каналізаційного заводу Jebel Ali, який коштуватиме 1,3 мільярда дирхам. Після його закінчення він обслуговуватиме 1,35 мільйона людей і доводить щоденну потужність до 675 000 м³, що вдвічі перевищує її поточну потужність [72]. Цей проект значно знизить експлуатаційні витрати каналізації, оскільки замінить насосні станції, які потребували електроенергії та періодичне обслуговування. Проект допоможе перетворити Дубай на стійке і екологічно чисте місто. Тунелі також допоможуть зменшити викиди вуглецю на 30 відсотків. Тунельна система замінить більше 121 каналізаційних насосних станцій з глибокими тунелями, які будуть знаходитись в межах 25-90 метрів нижче земної поверхні. Загальна довжина тунелів складе більше 70 км, підтримуючи приблизно 140 км каналізаційних каналів та ключових насосних станцій [73]. У Додатку В можна віднайти план розміщення цієї каналізаційної системи.

У Дубаї існує безліч штучних і природних пляжів, адже більшість туристів приїжджає сюди саме для того, щоб побути на піску і поплавати в

водах Перської затоки. Сильні хвилі приводять до розмиву пляжної зони. Якщо сучасні проекти, такі як острів Пальм відразу ж захищали потужними хвилерізами, то міські безкоштовні місця для купання почали рятувати не так давно.

Кілька років Муніципалітет Дубая працював над новим проектом утилізації відходів, величезна кількість яких накопичувалось в торгових центрах Дубая. У 2012 році він був представлений. В інструкції зазначалося, що всі відходи спочатку сортуються, а вже потім переробляються. Уряд міста субсидує комерційні підприємства, які сміття переробляють на корисні матеріали.

ОАЕ повністю відмовилися від використання пластикових пакетів в супермаркетах ще в 2012 році. Замість них товар пакують в сумки і мішечки, виготовлені з паперу, джгута і інших матеріалів [74].

Влада Дубая борються з курцями. Шанувальники тютюну не мають доступу майже у всі публічні місця: лікарні, державні установи, торгові центри, спортивні зали, розважальні комплекси, пляжі і т.д [75].

У Дубая, як і у будь-якого населеного пункту нашої планети, існує ряд екологічних проблем. Але, незважаючи на легку долю пустельній країни, уряд ОАЕ фінансує і всіляко підтримує програми, покликані усунути біди, заподіяні природі людиною.

Окреме питання, яке варто висвітлити у дослідженні, це вплив сучасної глобальної проблеми на Емірат Дубай, яка стосується охорони здоров'я усіх держав світу, пов'язана з пандемією викликаної COVID-19.

Загальна кількість підтверджених випадків COVID-19 в ОАЕ становить 27892 осіб [76]. На сьогодні Емірати як і всі держави світу ввели карантинні заходи і особливо це відобразилось на секторі туризму. Наприклад, в Абу-Дабі та Дубаї припинили роботу музеї, тематичні парки, нічні клуби місткістю понад 400 осіб, усі громадські заходи, туристичні пам'ятки, але ресторани залишилися відчиненими, але лише можуть вміщати 20 % від загальної кількості місць. Крім того, держава відмінила видачу віз для

іноземців .

Не менш важливою подією в житті Еміратів є всесвітня виставка – Ехро-2020, яка має бути проведена у Дубаї і тривати 6 місяців (з жовтня по квітень). Основна ціль для держави залучити 25 мільйонів туристів. Але результат може насправді бути набагато гірший. Зараз перед країнами-учасницями стоять непрості завдання, в зв'язку з чим в оргкомітет виставки надходять запити перенести проведення «Експо» на рік. Остаточне рішення про перенесення може бути прийнято тільки Генеральною асамблеєю Міжнародного бюро виставок (МБВ) [77].

Експо 2020 Дубай був перенесений на рік через спалах коронавірусу і тепер відбудеться з 1 жовтня 2021 року по 31 березня 2022 року. Шестимісячний багатомільярдний світовий ярмарок інновацій, який повинен бути найбільшою подібною подією, що коли-небудь проводилася в арабському світі, повинен був залучити близько 25 мільйонів відвідувачів з 20 жовтня цього року. Але на початку травня дві третини більшості держав-членів Міжнародного бюро виставок (ВІЕ) висловились за відстрочку, яку вимагали Об'єднані Арабські Емірати у зв'язку з пандемією. Експо 2020 Дубай готується, щоб допомогти формувати пост-пандемічний світ та створити кращу перспективу для всіх. Експо 2020 Дубай збереже свою назву, незважаючи на перенесення року на 2021 рік, повідомив організаційний комітет [78].

Тому не зважаючи на усі позитивні тенденції протягом попереднього десятиліття у розвитку туристичного сектору Дубаю, залишається низка проблем з якими Емірат повинен боротись. Усі вони переважно пов'язані з проблемами глобального потепління. Саме тому Дубай та ОАЕ в цілому мусять на всесвітніх форумах підіймати це питання на глобальному рівні серед усіх держав світу. До того ж пропонуються різні проекти, які допоможуть зробити Емірат екологічно чистим містом.

Висновок до Розділу 3:

Отже, при аналізі сучасного стану туристичного сектору можна

зрозуміти, що для Емірату Дубай питання розвитку туристичного сектору є надзвичайно важливим. Це можна простежити у діях уряду щодо фінансування готельної індустрії, розвитку транспортного сектору та інфраструктури в цілому. До того ж виділено, що Дубай входить у десятку країн світу по відвідуваності серед туристів. Це місто має не лише гарну природу, а завдяки розбудові правильної інфраструктури, турист може навіть за тиждень побувати у різних куточках країни.

Маючи звісно позитивні тенденції, варто виокремити і негативні. Переважно вони створені з такою проблемою світового масштабу як глобальне потепління, а також брак прісної води. З другою проблемою Дубай бориться ефективно, вводячи вірне реформування, яке забезпечує сталий розвиток у сфері водопостачання. А з першою проблемою, яка загрожує збільшенням солей у Арабській затоці, потрібно вирішувати, крім внутрішнього регулювання, зовнішнім. Саме такі застереження позитивно впливатимуть на туристсько-рекреаційний потенціал регіону.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи усе вищезазначене дослідження, варто відзначити, що Емірат Дубай – є надзвичайно розвинена держава в регіоні Близького Сходу, як за економічним потенціалом, так і за рівнем життя. З кінця минулого століття диверсифікує свою економіку, щоб не залежати від енергетичних ресурсів, на які Дубай є багатий. Саме тому однією зі сфер на яку Дубай вкладає чималі інвестиції є туризму.

У першій частині дослідження було зазначено теоретичний аналіз туристсько-рекреаційного потенціалу території. Було проаналізовано кожний окремий елемент поданого визначення, тобто різницю між потенціалом та ресурсом, туристським та рекреаційним потенціалом – їх схожість та відмінність. Найбільш влучне визначення туристсько-рекреаційного: туристсько-рекреаційний потенціал – сукупність здібностей і ресурсів, як природних, так і техногенних, які формують туристсько-рекреаційний інтерес споживачів і які можуть бути використані / використовуються для забезпечення туристично-рекреаційної діяльності в цілях забезпечення потреб споживачів в рекреації і відпочинку, а також здатні приносити економічну вигоду суб'єктам туристично-рекреаційної діяльності без шкоди для природно-екологічного середовища регіону.

Туристсько-рекреаційний потенціал залежить він туристсько-рекреаційних ресурсів. Важливим фактором є те, що кожен ресурс який присутній на території має взаємозалежність одне з одним. Основними рекреаційними ресурсами території є природні-географічні, природно-антропогенні, а також історико-культурні. Крім того, за деякими вченими до ресурсів можна віднести інфраструктуру та інвестиційний клімат.

Було досліджено природні та історико-культурні ресурси Емірату, які

впливають на розвиток цієї галузі. Встановлено, що Дубаї мають надзвичайне вигідне географічне розташування, яке впливає на природу території держави. Милувати око туриста будуть різнокольорові ландшафти. Зокрема, Еміраті є пустельна місцевість, де турист може побачити піщані дюни і покататись автомобілями на них. Також присутня гірська система, основним плюсом якої є менша температура повітря, а також насолодитись природними гірськими озерами, вода у яких прохолодна. Тут є чимало природніх заповідників світового значення, де можна зустріти рідкісні види флори та фауни. Чудом природи є бухта Дубай Крік, яка належить до світової спадщини ЮНЕСКО.

Що не менш важливо – це історико-культурні ресурси держави. В Еміраті є зона археологічних розкопок у районі Джумейри, де можна, віднайти речі, які належали Аббасидам, датовані IX-XI століттями, які свідчать про давність заселених територій, звичаїв та культур народів, які проживали на цих землях. Варто зазначити, що більшість історичних пам'яток знаходиться біля бухти Дубай Крік, адже там розташовувалась стара частина міста, що пов'язано з господарством, видобутком перлин, а також морською торгівлею.

Дубай знаменитий чудовими пляжами, вражаючими хмарочосами, торговими центрами, сучасними аквапарками і гастрономічними трендами.

При дослідженні сучасного розвитку туристичного сектору в Дубаї було виявлено, що туризм відіграє важливу роль не лише в Еміраті, але й в ОАЕ в цілому. Дубай робить найбільший внесок у загальне ВВП Об'єднаних Арабських Еміратів в туристичному секторі. У 2019 році був надзвичайний рекорд по кількості відвідувань. Цей показник налічує 16,73 мільйони осіб, що є першим у регіоні Близького Сходу, та сьомим у світовому рейтингу.

У роботі розгляну зв'язок між розвитком інфраструктури та туризму. Було досліджено, зв'язок полягає у тому, що при нормальному та якісному стану інфраструктури збільшується приплив туристів з різних куточків світу, адже зручність та комфорт принесе будь-кому задоволення після важкої

праці та посприяє рекреаційній діяльності.

Повітряні перевезення є важливим джерелом доходу не лише для ОАЕ, а Емірату Дубай, оскільки, одні з найбільших світових авіакомпаній знаходиться саме тут: Flydubai та Emirates. Оскільки глобальні подорожі можуть бути сильно порушені у зв'язку з пандемією, у другому кварталі цього року може спостерігатись спад прибутків у цій галузі.

На сьогоднішній день важливим питанням для Емірату Дубай залишається недостача прісної води, збільшення солоності Арабської затоки, а також пандемія через COVID-19. На перших два питання Емірат Дубай має ефективні рішення і у майбутньому має на меті стати чистим екологічним містом.

У короткостроковій перспективі прогноз буде наступний. Сьогодні увесь світ сильно здригнувся від небезпечної хвороби, викликаної COVID-19. Всесвітня організація охорони здоров'я порекомендувала усім перейти на карантинний режим, основним пунктом було – закриття кордонів, а також започаткування ізоляційного періоду. ОАЕ, у тому числі, Дубай прийняли заходи щодо захисту населення: закриття культурних пам'яток, музеїв, галерей, нічних клубів. Країна також відмінила видачу віз іноземцям. Головна подія, яка мала відбутись цього річ – відкриття Ехро-2020. Велися довгі переговори і на початку травня це дійство перенесене на наступний рік. Але однозначний факт того, що у 2020 році кількість прибулих до держави спаде і відповідно прибутки. Хоча дослідження показують, що сектор гостинної індустрії в Дубаї швидко відновиться і буде спостерігатись позитивна тенденція. До того ж буде відбуватись «перекачування» грошових ресурсів з інших галузей у сферу охорони здоров'я, для запобігання катастрофічних наслідків.

У середньостроковій і далекостроковій перспективі Емірат Дубай має усі шанси отримати регіональне лідерство у сфері туризму. У всіх програмах уряду на майбутні роки зазначається розвиток туризму за рахунок індустрії гостинності та будівництві інфраструктурних об'єктів. Але б на що варто

звернути Емірату це на глобальне потепління. Клімат в державі характеризується надзвичайно великими температурами і духотою через що у туристів часто спостерігається сонливість. Рекомендацією може бути відстоювання зменшення викидів шкідливих речовин у різних організаціях всесвітнього значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сафарян А.А. Подходы к оценке туристского потенциала территорий. Географический вестник. Пермь, 2015. № 1(32). С. 89-103
2. Iatu C., Bulai M. New approach in evaluating tourism attractiveness in the region of Moldavia (Romania). International Journal of Energy and Environment, 2011. №5. С. 165 –174.
3. Зорин И., В. Квартальнов В. А. Энциклопедия туризма: Справочник. Москва: Финансы и статистика, 2003. 368 с.
4. Николаенко Д. В. Рекреационная география. Москва: Гуманитарный издательский центр «ВЛАДОС», 2001. 288 с.
5. Нестеренко В. Ю. Сущность и структура туристско-рекреационного потенциала территории, 2019. №13. С. 8–15.
6. Святохо Н. В. Концептуальные основы исследования туристского потенциала региона. Экономика и управление, 2007. №2. С. 30–36.
7. Шелеметьева. Т. В. Узагальнення підходів до оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу країни (регіону). Вісник економічної науки України, 2018. № 1 (34). С. 187-191
8. Корж Н. В., Басюк Д. І Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця: «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
9. Gjorgievski M., Kozuharov S., Nakovski D. Typology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. 2013.Special issue, UTMS Journal of Economics. № 4 (1). С. 53–60.
10. Терехух А. А., Мороз О. І. Оцінювання туристичного потенціалу дестинацій. Актуальні проблеми економіки. 2016. №7(181). С. 335-343.
11. Богданов Е. И., Кострюкова О. Н. Планирование на предприятии туризма: учебное пособие для вузов. Санкт-Петербург: Издательский дом «Бизнес пресса», 2003. 288 с.

12. Кусков А. С. Рекреационная география: учеб.-метод. комплекс / Кусков А. С., Голубева Т. Н.. – Москва: Флинта, 2005. – 493 с. – (ISBN 5-89349-746-5). с224
13. Красильникова Т. В. Рекреационное освоение территории и формирование территориальных рекреационных систем разного ранга. Псковский государственный университет. 2006. №2. С. 101–107.
14. Стафійчук В. І. Рекреалогія. Навчальний посібник. К: Альтпрес, 2006. –264 с.
15. Горун В. В. Аналіз теоретико-концептуальних основ рекреаційного районування. Т.: Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Географія, 2012. № 1. С. 161-169.
16. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2012. 275 с.
17. Швец Ю.Ю. Теоретические аспекты туристического региона: содержание и границы понятия. Экономика и управление, 2011. № 2. С. 71-74.
18. Gjorgievski M., Kozuharov S., Nakovski D. Tipology of recreational-tourism resources as an important element of the tourist offer. 2013.Special issue, UTMS Journal of Economics. № 4 (1). С. 53–60.
19. Dubai: web-site. URL: <https://u.ae/en/about-the-uae/the-seven-emirates/dubai>.
20. Aspinal S. Environmental development and protection in the UAE. United Arab Emirates: A New Perspective. London: Trident Press LTD, 2001. С. 277–304.
21. Dubai. Travel Group: web-site. URL: <https://www.travelogygroup.com/>
22. Озера Дубая: веб-сайт. URL: <http://www.openarium.ru/%D0%9E%D0%90%D0%AD/%D0%94%D1%83%D0%B1%D0%B0%D0%B9/%D0%9E%D0%B7%D0%B5%D1%80%D0%B0/>.

23. Best time to Visit Dubai: web-site. URL:
<https://www.sunpope.com/dubai/>.
24. Dubai, United Arab Emirates: web-site. URL:
<http://www.weatherbase.com/weather/weather-summary.php3?s=49114&cityname=Dubai,+United+Arab+Emirates>.
25. About Hatta in Dubai, UAE: web-site. URL:
<https://traveltips.usatoday.com/day-tours-tula-mexico-35657.html>.
26. Khor Dubai: web-site. URL:
<https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5662/>.
27. Flora and fauna of Dubai: web-site URL:
http://www.richardsdubaiguide.com/dubaiguide_dubaifloraandfauna.asp?DG_PA GEID=66.
28. Asher L. Culture Shock! Dubai. Singapore: Marshall Cavendish International (Asia), 2016. 224 c.
29. Dubai Desert Flora & Fauna Guide: web-site. URL:
<https://www.platinum-heritage.com/dubai-desert-guide/>
30. Salem F. Camels a key part of UAE's rich heritage. URL:
<https://gulfnnews.com/uae/camels-a-key-part-of-uaes-rich-heritage-1.603548>.
31. About RAWKS: web-site. URL:
<https://www.rasalkhorwildlife.ae/en/pages/about-rawks.aspx>.
32. Salman N. Jebel Ali Wetland Sanctuary declared a Ramsar site. URL:
<http://wam.ae/en/details/1395302716627>.
33. Jebel Ali Wetland Sanctuary. web-site. URL:
<https://propsearch.ae/dubai/jebel-ali-wetland-sanctuary>.
34. Reserve History. web-site. – Mode access:
<https://www.ddcr.org/en/history.aspx?Menu=1>.
35. Location & Zones: web-site. URL:
<https://www.ddcr.org/en/location.aspx?Menu=1#map1>.
36. A world of wildlife on your doorstep: web-site. URL:
<https://www.ddcr.org/FloraFauna/Default.aspx>.

37. Scott-Clarke E. The wild wonders of Hatta, the hidden heart of Dubai. URL: <https://edition.cnn.com/travel/article/hatta-hajar-mountains/index.html>.

38. Ramsar Secretariat recognizes Hatta Mountain Reserve as Wetland of International Importance. URL: <https://www.emirates247.com/lifestyle/ramsar-secretariat-recognizes-hatta-mounta-in-reserve-as-wetland-of-international-importance-2019-02-02-1.679041>.

39. The Green Planet: web-site. URL: <https://www.thegreenplanetdubai.com/en>.

40. Underwater Zoo: web-site. URL: <https://www.thedubaiaquarium.com/en/About/DubaiAquariumUnderwaterzoo/UnderwaterZoo.aspx>.

41. Dubai Dolphinarium: web-site. URL: <https://web.archive.org/web/20120329111020/http://www.dubaidolphinarium.ae/dolphininfo.aspx?id=18>.

42. Masood U. Biggest Flower Garden in the World. URL: <https://www.miraclegardenblog.com/biggest-flower-garden-in-the-world>.

43. Сад Чудес, Дубай: море цветов: веб-сайт. URL: <https://www.mandria.ua/emirates/82057>.

44. Butterfly Garden: web-site. URL: https://www.visitdubai.com/en/pois/butterfly-garden?gclid=CjwKCAjw8J32BRBC EiwApQEKgYdFRID0IkwNqy0w8p8d-IlIfuC708DgGyK_IXPyFlpni_JkbwrsNxo CySQQAvD_BwE.

45. Raffles Botanical Garden of Dubai: web-site. URL: <https://www.citysearch.ae/raffles-botanical-garden-of-dubai-dubai>.

46. Ali. Gh. Saeid. The Cultural Tourism in Abu Dhabi. Journal of Applied Sciences Research. 2012. №8. C. 2896.

47. Al Fahidi Historical Neighbourhood: web-site. URL: <https://dubaiculture.gov.ae/en/Live-Our-Heritage/Pages/Al-Fahidi-Historical-Neighbourhood.aspx>

48. Dubai Museum and Al Fahidi Fort: web-site. URL:

<https://dubaiculture.gov.ae/en/Live-Our-Heritage/Pages/Dubai-Museum-and-Al-Fahidi-Fort.aspx>

49. Галерея Majlis: web-site. URL:
<https://www.visitdubai.com/ru/pois/the-majlis-gallery>.

50. What Makes Grand Mosque Dubai Worth Visiting On Your Next Dubai Vacation: web-site. URL:
<https://traveltriangle.com/blog/grand-mosque-dubai/>.

51. Будинок шейха Саїда Аль-Мактума: веб-сайт. URL:
<https://www.visitdubai.com/uk/pois/sheikh-saeed-al-maktoum-house>.

52. Бурдж Нахар: веб-сайт. URL:
<https://www.visitdubai.com/ru/pois/burj-nahar>.

53. Историко-этнографическая деревня Хатта: веб-сайт. URL:
<https://www.visitdubai.com/ru/pois/hatta-heritage-village>.

54. Majestic Monuments in Dubai: web-site. URL:
<https://www.dubai.com/blog/169/>.

55. Did you know? Facts & Figures about the Burg Khalifa: web-site. URL: <https://www.burjkhalifa.ae/en/the-tower/facts-figures/>.

56. Art Dubai: web-site. URL: <https://www.artdubai.ae/the-fair/>

57. Dubai Opera: web-site. URL: <https://www.dubaiopera.com/about-us/>

58. Chandnani K. Culture of UAE – A Perfect Blend of Persian, Islamic and Arabic Culture: web-site. URL:
<https://www.holidify.com/pages/culture-of-uae-1999.html>

59. Ayala Dancing: web-site. URL:
<https://visitabudhabi.ae/en/explore/culture.and.heritage/traditions/ayala.dancing.aspx>

60. Dubai Economic Report 2019. Dubai Economy. Government of Dubai. 2019. URL:
https://dubaided.gov.ae/StudiesAndResearchDocument/DER2019_EN_Report_f4.pdf.

61. Dubai tourism – number of international overnight visitors from 2010

to 2018: web-site. URL:
<https://www.statista.com/statistics/284636/visitor-arrivals-in-dubai-from-international-destinations/>.

62. Dubai delivers all-time high of 16.73 million overnight visitors in 2019: web-site. URL:
<https://www.emirates247.com/news/emirates/dubai-delivers-all-time-high-of-16-73-million-overnight-visitors-in-2019-2020-01-22-1.691641>.

63. Visitor by Nationality* – Emirate of Dubai 2019. Dubai Statistics Centre. Government of Dubai. URL:
<https://www.dsc.gov.ae/Report/%D8%A7%D9%84%D8%B2%D9%88%D8%A7%D8%B1%20%D8%AD%D8%B3%D8%A8%20%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%86%D8%B3%D9%8A%D8%A9%202019.pdf>.

64. Ashfaq Ahmed. Massive influx of tourists: Dubai is now the world's fourth most visited city. Gulfnews. URL:
<https://gulfnews.com/travel/massive-influx-of-tourists-dubai-is-now-the-worlds-fourth-most-visited-city-1.69202063>.

65. Weal (M. GH) Arafat. Infrastructure Developing and Economic Growth in United Arab Emirates. Business and Economic Research. Macrothink Institute. URL:
<http://www.macrothink.org/journal/index.php/ber/article/view/12355/9810>.

66. Getting around the United Arab Emirates: web-site. URL:
<https://www.expats.com/en/guide/middle-east/united-arab-emirates/8809-transport-in-the-united-arab-emirates.html>

67. The largest Port in the Middle East. DP World: web-site. URL:
<http://dpworld.ae/our-portfolio/jebel-ali-port/>.

68. Hotels and Hotel Apartments – Emirate of Dubai (2019 – 2017). Dubai Statistics Centre. Government of Dubai. URL:
<https://www.dsc.gov.ae/Report/%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86%D8%A7%D8%AF%D9%82%20%D9%88%20%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%82%D9%82%20%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86%D8%AF%D9%82%D9%8A>

D8%A9%202019.pdf.

69. Dubai spending \$2.5bn on infrastructure in 2019. Me Construction News. January 2, 2019. Mode of access: <https://meconstructionnews.com/32777/dubai-spending-2-5bn-on-infrastructure-in-2019>.

70. Мария Лермонтова. Экосистема Дубая: что делает правительство для предотвращения катастрофы? International Wealth. URL: <https://internationalwealth.info/life-abroad/ecosystem-of-dubai/>.

71. UAE Water Aid initiative reflects UAE's efforts to find solutions to community water challenges. Dubai Electricity and Water Authority. Government of Dubai: web-site. URL: <https://www.dewa.gov.ae/en/about-us/media-publications/latest-news/2016/01/uae-water-aid>.

72. Clean water and sanitation. UN's 2030 Agenda. Updated on 12 Apr 2020: web-site. URL: <https://u.ae/en/about-the-uae/leaving-no-one-behind/6cleanwaterandsanitation>.

73. Noorhan Barakat. Dubai to get a new sewage system in coming five years. Gulfnews: web-site. URL: <https://gulfnews.com/uae/government/dubai-to-get-a-new-sewage-system-in-coming-five-years-1.1828229>.

74. UAE eyes plastic shopping bags ban from 2012. Arabian Business: web-site. URL: <https://www.arabianbusiness.com/uae-eyes-plastic-shopping-bags-ban-from-2012-16344.html>.

75. Jack Rogers. Smoking In Public Spaces May Soon Be Banned In The UAE. Emirates Woman. URL: <https://emirateswoman.com/smoking-in-public-spaces-banned-uae/>.

76. Latest information on Coronavirus COVID-19. Department of Health. UAE: web-site. URL: <https://www.doh.gov.ae/covid-19?fbclid=IwAR25veJ0t1T4CIv0sZ9ZPVI31V9qs>

VgMYWnTWWFrH-o_mV52e6Mg-gWkJw.

77. «Экспо-2020»: действия в условиях пандемии COVID-19: веб-сайт. URL: <https://www.expo2020dubai.com/ru/expo-covid-19>

78. Expo 2020 Dubai postponed to 2021 due to coronavirus: web-site. URL: https://www.aljazeera.com/news/2020/05/expo-2020-dubai-postponed-2021-due-coronavirus-200504103102485.html?fbclid=IwAR2gyM__0mJOde-43wFoH33OTHZNUtIpyyEQRI4qcHHmkEk8EjTVUFcRxJM.

ДОДАТКИ:

Додаток А:

Реальний ВВП Дубая (млрд. АЕД) та темпи зростання [60, с 28]

Додаток Б:

Діаграма Б.1. Кількість міжнародних відвідувачів у Еміраті Дубай з 2010 по 2018 рік [61]

Діаграма Б.2
Зростання кількості відвідувачів

Дубаю з 2009 – 2018 [60, с 144]

